

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАПЕЦЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР.

№ 6 (1228)

Субота, 18 студзеня 1958 года

Цана 40 кап.

МАЦАВАЦЬ СУВЯЗІ З ЖЫЦЦЁМ

Што цікавіць чытачоў

Добрая слава ідзе аб прадавітых калгасніках сельскагаспадарчай арцелі «За Радзіму» Глыбоцкага раёна. Да іх часта прыязджаюць госці — калгаснікі суседніх раёнаў — з Валожына, Вілейкі, Маладзечна. А нядаўна іх нават наведвалі заахатнікі — удзельнікі абласнога семінара.

Што ж прываблівае сюды шматлікіх экскурсантаў? Перш за ўсё — жывёлагадоўчы гарадок. І сапраўды, калі набліжэцца да калгаса вечарам, яшчэ здалёк бачыш залітую яркімі агнімі рэчку Узліца. Найбольш светла там, дзе раскінуліся новыя добраапарэдаваныя фермы. Ёсць тут чаму павучыцца многім калгаснікам. На фермах — аўтапаенне, падвесныя дарогі, сталовыя для кармлення жывёлы, уведзены строгі рэжым у ўтрыманні, ёсць кармавакормі. Жывёлаводства калгаса «За Радзіму» на чале з заахатнікам Аляксеем Пыбулям ахвотна дзеліцца набытым вопытам.

Усе работнікі калгасных ферм — прагняны да ведаў людзі. Яны моцна пасябралі з кнігай. Ды і не толькі з кнігай. Любляць жывёлаводы глядзець сельскагаспадарчыя і навукова-папулярныя фільмы. У іх заўсёды знаходзіцца для сабе каштоўнае, павучальнае, што з карысцю пасля будзе ўжываць у сваёй працы. — Толькі ў мінулым годзе ім рэдка глядзелі новыя сельскагаспадарчыя фільмы, — скардзіцца заахатнік. — Іх да нас проста не прывозілі і прыходзіцца глядзець некаторыя фільмы па два-тры разы.

Вінавата тут у першую чаргу Маладзечанская абласная кантора кінопракату. Малочы багаты рэпертуар сельскагаспадарчых і навукова-папулярных фільмаў, работнікі пракату наўважліва ставяцца да складання чарговых рэпертуарных праграм. Так, напрыклад, і здарылася ў Глыбоцкім раёне. На снежань і студзень раёны адзёж культуры атрымаў наступныя сельскагаспадарчыя фільмы: «Кармы — аснова жывёлагадоўлі», «Шматтадовыя травы», «Калгасны сад», «Беражлівае птушку», «Разводзіць хатнюю птушку».

Усе фільмы добрыя і патрэбныя, але ў раёне яны ідуць ужо не першы раз. «Некаторыя з іх, — расказвае намеснік заахатчыка аддзела культуры М. Галамыда, — паказваліся на сельскім акраме два і тры разы. Глядаць, вядома, гэтым не задаволены, а мы нічога лепшага яму прапанаваць не можам».

І ўсё ж аддзел культуры ў цеснай садружнасці з масовымі партыйнымі, камсамольскімі арганізацыямі і сельскай інтэнсіўнай і пры такім накіраваным планаванні праводзяць значную работу па прапагандзе сельскагаспадарчых фільмаў. У тым жа Глыбоцкім раёне ў 1957 г. з усімі калгасамі былі заключаны дагаворы на іх дэманстрацыю. За год аддзел культуры здолел так арганізаваць працу, што план асенсаў, у час якіх паказвалі сельскагаспадарчыя карціны, перавыканан амаль у два разы. Для калгаснікаў было наладжана каля 600 такіх асенсаў, на якіх пабывала звыш пачы трыста чалавек.

Перад прапагандамі сацыялістычнай вёскі пастаўлена пачасная задача — дагнаць у бліжэйшыя два-тры гады Злучаныя Штаты Амерыкі па вытворчасці мяса, малака і масла на душу насельніцтва. Мы ўсе ўжо на сабе адчуваем поўную рэальнасць і мудрую прарадзілісць планаў і заўваж нашай роднай Камуністычнай партыі. Багаты выбар мяса, сала, мясных, каўбасных і малочных прадуктаў у нашых магазінах — найбольшае сведчанне таго, што ўсеагульнай задачай — дагнаць ШТА — паспяхова выконваецца. І недалёкі дзень, калі ганарыстыя, фанабольныя Амерыка вымушана будзе ўступіць нам паршчыста і на гэтым шлаху.

Вось чаму так важна для нас цяпер шырока, змястоўна і цікава прапагандаваць дасягненні сельскагаспадарчай навукі і перадавога вопыту, змятацца за тое, каб усе крупіцы новага дзівінага ўэходы ў нашай калгаснай вытворчасці, каб яны сталі звышчым кожнай МТС, кожнага калгаса і саўгаса.

У вырашэнні гэтай усенароднай задачы не апошнія слова належыць кіно, магчымасці якога ў справе прапаганды лепшы дасягненні навукі і практыкі невячарналішч. Цяпер па ўсёй Савецкай краіне праходзіць фестываль сельскагаспадарчых фільмаў. Зіма — найбольш зручны для гэтай справы час. Многія калгаснікі наведваюць агразаахатніцкія гурты. І асобныя тэмы значна лепш замалююцца, калі хлэбаробы пасля заняткаў убачаць адпаведны фільм. Устаноўкі культуры наладжваюць канферэнцыі чытачоў па сельскагаспадарчых тэмах, сустрачаюцца з перадавымі калгаснікамі, вечары жывёладоўчы, лекцыі і даклады. Кожнае з гэтых важных і патрэбных мерапрыемстваў прайдзе значна цікавей, калі прапаганда вёскі ў гэты вечар паказаць той ці іншы сельскагаспадарчы фільм.

Вядома, адны аддзелы культуры не змогуць іх след праверці гэты фестываль. Тут патрэбна сумесная зладжаная работа вялікага калектыву — кантора кінопракату, органаў культуры, лекцыйнага бюро, абласных упраўленняў сельскай гаспадаркі, а таксама мясцовых партыйных, камсамольскіх і савецкіх арганізацый. На дапамогу павінны прыйсці наш друг, радны і талентаваны. Яны могуць арганізоўваць выступленні вучоных, спецыялістаў сельскай гаспадаркі, перадавіку калгаснай вытворчасці, наладжваюць шырокую прапаганда фільмаў, якія расказваюць аб барацьбе калгаснага салянства за круты ўдзельнік жывёлагадоўлі, за тое, каб лепш жылося ўсім савецкім людзям.

Кінастудыі нашай краіны штогод выпускаюць многа цікавых сельскагаспадарчых кінафільмаў. За апошнія два гады іх было створана 120, з іх 50 прысвечана жывёлагадоўлі. Асаблівай увагі заслугоўваюць фільмы аб трыцятніцкіх калгас, якія па закліку партыі наехалі працаваць па вёску, а таксама «За багацце прадуктаў жывёлагадоўлі», «Выкарыстоўвайце рэзервы ў свінгадоўлі», «Як стварэцца малако», «На фермах Украіны» і пад іншымі. Магілёўская кантора кінопракату разам з абласным упраўленнем культуры і ўпраўленнем сельскай гаспадаркі ўмела спланавалі праграму дэманстрацыі гэтых карцін. Для калгаснага гледача створана 215 праграм на сельскагаспадарчы тэмы.

Рэспубліканская і абласная канторы кінопракату абавязаны значна палепшыць сваю работу. Калгасна вёска чакае новых фільмаў. Яны ў нас ёсць. Трэба толькі так арганізаваць справу, каб кожная новая карціна і часопіс свечасова наступалі да гледача.

Фестываль сельскагаспадарчых фільмаў, які праходзіць цяпер па ўсёй нашай краіне, гэта толькі адно звязно з тым шматлікіх мерапрыемстваў, якія накіраваны на тое, каб пачынай была сувязь устаноў культуры з жыццём, з нарэшнімі патрэбамі народа.

Новая п'еса

Улетку 1957 г. маскоўскі пісьменнік С. Смірноў, будучы ў Брэсце, закончыў пісаць новую п'есу «Людзі, якіх я бачыў» («Франтавікі»). Гэтую п'есу прыняў Брэсцкі абласны рускі драматычны тэатр імя Ленінскага камсамольца і першым ажыццявіў яе пастаноўку. Рэжысёр спектакля — Е. Батурын, мастак — А. Гыла. Музыка кампазітара М. Русіна. Гледачы цэпла прынялі новы спектакль.

На здымку: сцена з новага спектакля. У ролях (на праўднім плане): кулямётчык Гулай — заслужаны артыст БССР Б. Укусаў, сяржант Шаткін — артыст А. Важнін.

Фота В. Германа

На сталях — куча самых разнастайных па форме і памерах папярочных ласкуткі і абрыўкаў. Гэта — запіскі, атрыманыя на 26-ці літаратурных вечарах, якія праведзены ў раёнах Брэсцкай вобласці, а таксама ў Беларускай і Беларуска-Літоўскай РСФСР. Усе іх каля двухсот. Тут просьбы, пытанні, заўвагі, рэплікі, прапановы, пажаданні. Разам узятас, гэта — слова чытача, да якога пісьменнік абавязаны прыслухоўвацца і з якім павінен узгадзіць свае творчыя планы. Гэта слова самага масавага чытача, і можа быць, самае шырокае, выказанае ў неспасаднай момант у час сустрачкі. Гэта каштоўны матэрыял для вывучэння запатрабаванняў і прэтэнзій, якія неабходна ўлічваць у сваёй працы кожнаму літаратуру.

Вялікая колькасць пытанняў, заўваг — радасны факт і ў тым сэнсе, што сведчыць аб узрастанні цікавасці працоўных гарада і вёскі да літаратуры, аб жаданні глыбей разабрацца ў шматлікіх падчас дэманстрацыі ў складаных пытаннях мастацтва.

Значную частку запісак складаюць просьбы «чытаць яшчэ што-небудзь», а таксама просьбы, самыя звычайныя ў такіх выпадках пытанні, накіраваны: «Калі вы пачалі пісаць?», «Што вам паслужыла штуршком для паэтычнай дзейнасці?», «Над чым вы працуеце зараз?», «Якія вашы творчыя планы на будучыню?» і г. д. Сюды ж адносяцца і такія пытанні: «Каго з беларускіх паэтаў вы найбольш ценіце, і які ўплыў на вашу творчасць зрабілі любімыя паэты?», «На якія новы перакладзены вашы вершы?» і інш.

Шмат таксама запісак, у якіх чытачы выяўляюць сваю цікавасць да творчасці і біяграфіі іншых пісьменнікаў. «Раскажце, калі ласка, пра апошнія гады жыцця Я. Купалы?», «Над чым працуе цяпер К. Крапіва?», «Назвайце дакладны адрас М. Шалухавы?», «Раскажце пра маладых пісьменнікаў Беларусі і інш. У запісках выказваюцца асноўныя і такія пытанні: «Каго з беларускіх паэтаў вы найбольш ценіце, і які ўплыў на вашу творчасць зрабілі любімыя паэты?», «На якія новы перакладзены вашы вершы?» і інш.

Хочацца зазначыць, што звычайна такія размовы працякаюць пры абсалютнай цішыні перапоўненай залы. Тавары прымусных, а таксама патак запісак сведчаць, што, калі б дазваляў час, гутарка магла б зацягнуцца да поўначы.

Пытанні ў адрас беларускіх пісьменнікаў наступалі не толькі ад беларускіх, але і ад рускіх чытачоў. Так, у калгасе імя Ільіча Будзёнаўскага раёна Беларускай вобласці хтосьці з прыхільнікаў творчасці І. Шамякіна папытаўся: «Ці будзе працяг рамана «Крыніцы»? Хочацца ведаць аб далейшым лёсе герояў». У Беларускай пединституте хтосьці са студэнтаў нават папрасіў расказаць «аб гісторыі стварэння рамана «Крыніцы» і аб працягу творчых вобразаў». Тут ужо, вядома, прышлося параіць таварышчу звярнуцца з гэтым пытаннем да аўтара.

Гаворачы аб выступленнях за межамі рэспублікі, часта мела што падкрэсліць. Рускі чытач, зраўнама, знаёмыцца з творчасцю беларускіх пісьменнікаў па перакладах. Дык калі ва ўступнай гутарцы на вечары называе імяні П. Броўкі, І. Мележа, Я. Брылі, П. Пестрака, таго ж І. Шамякіна і некаторых іншых, чыя творы вываляліся ў Маскве або Ленінградзе, бачым

па прагаванню ў зале, што з іх творчасцю тут знаёмы. Гэта ж выяўлялася і ў прыватных гутарках з чытачамі Беларускай вобласці. І надворот, было відаць, што назвы некаторых вядомых твораў Беларускай літаратуры нічога не гавораць рускім чытачам, бо гэтыя кнігі да іх не даходзілі. Выява тут можа быць толькі адна: трэба больш вываляць кнігі нашых пісьменнікаў на рускай мове, таму што Беларуска-Літоўскай РСФСР любіць і ахвотай чытаць. На вечары ў Аляксееўскіх пінеры віталі нас вестамі М. Танка. У Новым Асколе нам чыталі байкі К. Крапівы. У Будзёнаўскім калгасе ўжо выконваў Беларускі народныя песні. Такіх прыкладаў можна прывесці шмат.

Трэба, каб кнігі, выданыя на рускай мове ў Мінску, не сталі гадамі на палках у кнігарнях і кіёсках рэспублікі. Трэба, каб яны даходзілі туды, дзе іх чакаюць: на Беларудчыну, на Куршчыну, на Урал і ў іншыя куткі нашай неабязнай Радзімы. Але такое пакуль слаба робіцца. У вобласці РСФСР трапляюць пераважна толькі маскоўскія або ленинградскія выданні беларускіх аўтараў, мінскія ж — мала. Кнігагандаль павінен аб гэтым наадуцца.

Сярод запісак многа пытанняў так званых спецыфічных творчасці, некаторых праблем мастацтва, асабліва тых, якіх іншага жанра і г. д. Вядома, што чытаць не проста «папулярнае» кніжнае навінікі, але сочыць за развіццём літаратурнага працэсу ў цэлым, стараецца разабрацца ў сэнсе шматлікіх літаратурных з'яў і падзей. Асабліва радуе, што такія пытанні раздзіраюцца на вечарах у калгасах, г. зн. ідуць ад самых масавых чытачоў. «Ці можа,— пытаецца адзін з іх,— вядомы добра пісаць аб характэе чалавека, аб яго высакоронасці, а самому не быць такім, як лірычны герой уласнага твора? Ці важа так?» Другі спрабуе разабрацца ў пытанні аб тыповым у літаратуры і мастацтве: «Ці можа пісаць аб тым, што цябе хвалюе, але не з'яўляецца тыповым для нашай сучаснасці?» У трэціх такіх праблемах: «Раскажце, калі ласка, як вы падбіраеце тэму для сваёй вершы? А таксама раскажце, як пісаць сабраўскія шаржы?»

Як бачым, ёсць аб чым гаварыць з чытачамі і гаварыць трэба. На такіх літаратурных вечарах і сустрачках пісьменнік можа адказаць не апошняю ролю ў справе фармавання правільных поглядаў на літаратуру і мастацтва ў масавага чытача.

Найбольшую, бадай, цікавасць узаўважылі запіскі з папокамі і прэтэнзіямі ў адрас пісьменнікаў. У асноўным прэтэнзіі чытачоў зводзіцца да таго, што ўсё яшчэ недастаткова пішацца твораў, якія б па сапраўдному хваліліся, якія б рабілі моцнае ўражанне сваёй праўдзінасцю, ідэяльнасцю і глыбінёй. У жыцці якіх багата някрутых тэм, міма якіх праходзіць літаратары.

Адзін з супрацоўнікаў райсаюзаўскага выказаў такую крытыку: «Я вельмі многа ведаю твораў — і баск, і вершаў, і фельятонаў, у якіх высмейваюцца, крытыкуюцца работнікі гандлю — ці гэта заахатчы магазіна, ці прадавец, ці яшчэ хто. І ў часопісах аб гэтым чытаю, і ў юні бачу, і на сцене, і з астралы чую,— скроў і ўсёды «б'юць» нягоднікаў з гандлёвых арганізацый. Абы толькі ўсё аўтар у твор прадставіў гандлю,— так і знай, што гэта алмоўны тып. І ніводнага твора не помню, дзе б устаўлялася гэтая пачасна, як і ўсякая іншая, прафесія».

Цяжка было што-небудзь прарэчыць і нельга было апраўдвацца.

На адным з вечароў хтосьці кінуў такі справядлівы папрок: «Чаму паэты не напішуць добрай масавай песні, якую б можна было падхапіць на вуліцы ў час дэманстрацыі? Нашы банкікі сцявалі такія песні, адпаведныя іх часу, а нам прыходзіцца спяваць у дні ўсенародных свят «Рабінушку». Дайце нам добрую, багату, вясёлую песню!»

У адным з калгасаў Івапавіцкага раёна на вечары папаялася старая калгасніца і папрасіла: «Нешта ж вы малавата чыталі пра нас, пра калгаснікаў. Пачытайце, калі ласка, яшчэ што-небудзь». Ці трэба гаварыць, што і мне і майм калгасам прыйшлося густа пачырванець і... папрасіць прабацьчына.

Чытачы — работчы, калгаснікі, служачыя — хочучы бачыць і называць у творах сабе, сваіх сучаснікаў. Працаваць справядлівае і законнае. І пісьменнік не павінен забываць пра гэта. Ён павінен жыць жыццём свайго народа, ведаць яго думы і спадзяванні, яго трывогі і радасці. Менавіта таму амаль на кожным вечары ў прэзідыум наступала запіска такога зместу: «Цяпер над светам нависла пагроза атамнай вайны, гэта вялікая небяспека для чалавецтва. Што вы напісалі ў сувязі з гэтым? Прачытайце, калі ласка».

Запатрабаванні чытачоў самыя шырокія. Работніца адной з раённых бібліотек хоча ўбачыць у творы гераінае яе прафесіі і крмлівае, што такой кнігі няма. Студэнтцы прасілі больш пісаць пра іх і цікавіцца: «Ці піша хто з беларускіх пісьменнікаў раман аб жыцці студэнтаў?» Сустракаюцца і такія просьбы: «Можа ў вас ёсць верш або байка пра таго, хто забывае сваё родных, нават не ўспоміць пра маці, якая выхавала яго ў цяжкіх умовах. Прачытайце, калі ёсць».

Сярод пажаданняў і прапаўноў нямаюць слухных і зусім канкрэтных. Напрыклад, чытачы пытаюцца: «Скажыце, калі ласка, ці збіраецца беларуская кінастудыя выпусіць фільм па раману «Крыніцы»? Мы чакаем гэтага».

Закончыць агляд запісак чытачоў хочацца вельмі чым. Пазеўкі на раёнах і калгасах рэспублікі, шматлікія выступленні на вечарах і сустрачках яшчэ раз пераконваюць, да чаго ж неадаручнае, нібыта на беларускіх кнігі няма пошукі. Літаральна на кожным вечары ў прэзідыум наступалі пытанні: «Чаму ў нашым магазіне няма нашых кніг? Так, калі сапраўды няма. Звычайна на кніжныя палкі раённых магазінаў можна ўбачыць не больш дзесяці імен беларускіх аўтараў. Адрозні, як толькі прыедзе ў раёны пункт, адказны за арганізацыю вечара паважаюць прабацьчыны тонам: «Ведаеце што, у фойе клуба будзе прадаваць кіёк, але нашых кніг, нажалю, няма, не знайшлі ніводнага экзэмпляра. Правяралі па накладных, дык яны і не наступалі да нас». Нават у некаторых бібліотэках няма, і супрацоўнікі прасілі падаваць ім, г. зн. бібліятэцы, хопь адзін экзэмпляр, калі можна. І як нялоўка было нашым пісьменнікам, калі на літаратурных вечары ў Ракаве некаторыя з іх вымушаны былі ставіць аўтаграф на «Трох мушкетэраў» Льюма, ці на геаграфічным атласе. А між тым, з гэтай цікавасцю слухалі ў зале выступленні гэтых пісьменнікаў! І з гэтай б ахвотай набылі чытачы іх кнігі!

НІА ГІЛЕВІЧ.

На здымку: скульптура «Механізатары» В. Папсуева. Фота І. Салавейчыка.

Прапаганда роднай літаратуры

Работнікі Рэчыцкага гарадскога бібліятэкі імя Крушчэўскага надаюць вялікую ўвагу прапагандзе Беларускай мастацкай літаратуры. У пакоі выданы кнігі абсталяваны па стаяннай вітрына—выстаўка новых твораў беларускіх пісьменнікаў.

У чытацкай зале бібліятэкі за другую палавіну мінулага года былі наладжаны літаратурныя выстаўкі—да 75-годдзя з дня нараджэння народнага паэта Янкі Купалы і Якуба Коласа, аб жыццёвым і творчым шляху Эдуарда Самуілаўна, Дуліна-Марцінкевіча і інш. За гэты час тут прайшлі вечары сустрачкі чытачоў з пісьменнікамі Анацелем Астрыжкам, Аляксандрам Ланяным, Міхаілам Даніленкам і Браніславам Спрычанам, а таксама з членамі літаратурнага аб'яднання пры раённай газеце «Зара камуны».

Цікава прайшоў літаратурны вечар «Беларуская літаратура за сорак год Савецкай

Пісьменнікі насустрач выбарам

У Мінску пачалося вылучэнне кандыдатаў у склад аркуговых выбарчых камісій па выбарах у Савет Саюза і Савет Нацыянальнасцей Вярхоўнага Савета СССР.

Пісьменнікі сталіцы на сваім сходзе вырашылі рэкамендаваць М. Танка кандыдатам у склад выбарчых камісій Мінскай гарадской выбарчай аркугі па выбарах у Савет Саюза. У склад аркуговых камісій гарадской выбарчай аркугі ў Савет Нацыянальнасцей рэкамендаваны І. Шамякін.

Як і заўсёды, пісьменнікі сталіцы прымуць актыўны ўдзел у падрыхтоўцы да выбараў вышэйшага органа ўлады нашай дзяржавы. Многія з іх будучы прадаваць агітатарамі. Сярод іх М. Віліцінаў, Н. Гілевіч, А. Астапенка, С. Гаўрусёў, П. Макаў і інш.

Адбыўся партыйны сход Саюза пісьменнікаў БССР. На ім былі абмеркаваны мерапрыемствы, якія будуць праведзены ў час падрыхтоўкі да выбараў. Намечана правесці некалькі сустрач і вечароў з выбарчыкамі сталіцы.

нават у час сваіх гастрольей у гарадах брацкай Украіны — Кіеве, Адэсе, Харкаве — кулядоўцы выступаюць у дамах афіцэраў і ў вайсковых часцях гарнізонаў.

Культурнае шэфства над асабовым складам Беларускай Ваеннай аркугі работнікі мастацтва нашай рэспублікі стала традыцыяй. Гэтая патрыятычная справа атрымала высокую ацэнку як з боку Літаратурнага БВА, так і асабіста ад камандуючага войскамі БВА Маршала Савецкага Саюза Б. С. Цімашэвіча. За лепшыя паказчыкі па культурнаму шэфству і за актыўны ўдзел у гэтай рабоце ў войсках аркугі многія творчыя калектывы і асабовыя работнікі ўзнагароджаны ганаровымі граматамі. Некаторыя актыўныя работнікі культуры ўзнагароджаны значком «Выдатнік культурынага шэфства над Літаратурнага БВА СССР».

23 лютага 1958 г. савецкія Узброеныя Сілы святкуюць сваю слаўную 40-ю гадавіну. Мільёны людзей бачаць у Савецкай Арміі шліфанага вартавога міру.

На нарадзе Рэспубліканскай ваенна-шэфскай камісіі сумесна з прадстаўніцамі Літаратурнага БВА, якая адбылася ў снежні 1957 г., было вырашана да 23 лютага 1958 г. ва ўсіх творчых калектывах, тэатрах і музычных установах правесці месячнік творчай садружнасці работнікаў мастацтва з ваймамі Савецкай Арміі.

Культурнае шэфства — важны ўчастак ідэалагічнай работы ў войсках, ганаровае і адказнае справа работнікаў савецкай культуры, праўдзінае ўсенароднае любві і клопатаў аб Узброеных Сілах нашай Радзімы. Абавязак усіх прафсаюзных арганізацый, у тым ліку і ваенна-шэфскай камісіі на месцах, — яшчэ больш

актываваць гэтую работу, тым самым яшчэ лепш дапамагаць камандзірам і палітработнікам Узброеных Сілаў Савецкага Саюза ў выхаванні ваенна-служачых, у арганізацыі адпаведнага вайнаў і ў павышэнні іх культурынага ўзроўню. У сваёй практычнай рабоце ваенна-шэфскай камісіі і мясцовае камітэтам неабходна, мне здаецца, звярнуць асабліваю ўвагу на прапаганда дасягненняў савецкай навукі і тэхнікі, літаратуры і мастацтва, усямерна садзейнічаць развіццю армейскай самадзейнасці.

У дні месячніка нам, дзеятцам мастацтва, неабходна паказаць лепшыя творы драматы, музыкі, кантэртына праграмы, якія прасякнуты ідэяй любві і аданасці савецкіх людзей да вялікай партыі Леніна, да сацыялістычнай Радзімы.

У сваю чаргу ў мэтах азданіня дапамогі прафсаюзных арганізацый на культурна-масавай рабоце пры МБ тэатраў пажадана, каб камандзіраванне і паліторганы пасоблі нашых вайсковых часцей выдзелілі дакладчыкаў, лектараў, прапагандамістаў па арганізацыі ваенна-масавай работы сярод работнікаў мастацтва, а таксама наладзілі б сустрачкі з героямі Савецкага Саюза, а удзельнікамі Вялікай Айчыннай вайны.

Калектыву работнікаў тэатра імя Янкі Купалы будзе заўсёды несіць сідат традыцыянага культурнага шэфства над Узброенымі Сіламі Савецкага Саюза разам з усімі работнікамі культуры нашай роднай Беларусі. Тым самым ён будзе спрыяць яшчэ большаму ўмацаванню магутнасці і славы нашай вялікай Радзімы.

УЛ. УЛАДАМІРСКІ, старшыня ваенна-шэфскай камісіі тэатра імя Янкі Купалы, народны артыст СССР.

Наш патрыятычны абавязак

У агні грамадзянскай вайны нарадзілася сардэчная дружба работнікаў мастацтва з байцамі і камандзірамі Чырвонай Арміі. З першых дзён свайго існавання яна прымае мастацтва на ўзброеным рэжыме з іншымі відамі зброі. Ва ўсіх баявых паходах нашы воіны — гераічныя абаронцы Радзімы — бачылі побач з сабой артыстаў і музыкантаў, спевакоў і танцоўраў, пісьменнікаў і паэтаў, якія натхнілі на новыя подзвігі і збройны мастацтва дапамагалі ў барацьбе з ворагам. Дзе б ні былі воіны Чырвонай Арміі, работнікі мастацтва мужна дзлілі з імі цяжар паходаў і сваім мастацкім рэвалюцыйным словам, вясёлай песняй, багатым танцам упрыгожвалі іх суровае баявое жыццё.

«Міжволі ўспаступленне кавантэрнай брыгады артыстаў 2-га Чырвонаармейскага паказальнага тэатра Літвыпраўлення Рэўваенсавета Заходняга фронту. Там у адной са страляючых дзівій, якая вяла бой на плацдарме Магілёў—Жлобін — Бабруйск, служыў і я.

Прыпамінаю, як аднойчы пад вялікай лавеццаю блылой ланскай сядзібы ля ракі Вярэны сабраліся байцы-контнікі і мастовыя сялянне. Некалькі паданства астралды, складзеныя са старых дошкаў, слаба асвятлялася цыямным святлом двух газонаў. Гэтая несамаітатна абстаўнока і афармленне сродны ніяк не перашкаджалі чырвонаармейскай аўдыторыі ўважліва слухаць і востра рэагаваць на ўсе нумары кантэртычнай праграмы. Мы, артысты, былі шчаслівыя, што маглі даць гэтым людзям, якія змагаліся за вызваленне роднай Беларусі ад захопнікаў, добры культурны адпачынак і новую зарадку ў будучых баях.

Многія работнікі мастацтва ў тым суровым і цяжкім гады, выконваючы свой грамадзянскі і патрыятычны абавязак, заўсёды былі жаданымі гасцямі ў дэючай Чырвонай Арміі. Творчая садружнасць і культурнае шэфства работнікаў мастацтва нават ваімамі Савецкай Арміі асабіста яра праявілі ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

„ВЫБУХ“

Юбілейны вечар Ул. Сасюры

Магілёўскі абласны драматычны тэатр паставіў спектакль «Выбух» па п'есе М. Алтухова і М. Гаруева. Гэта твор аб савецкіх людзях, якія ў часы Вялікай вайны змагаліся з фашысцкімі акупантамі.

Аўтару, які браўся за гэтую тэму, падпісвалася поўная небяспека. Перш за ўсё ў такіх выпадках пажна абмежаваць сабе прасторай, часам, колькасцю падзей. Мастак часта губляецца перад веліччу задачы, перад багаччам матэрыялу: ён баіцца «сбядніць» тэму, пачынае ўціскаць у твор усё, што толькі варта ўвагі, стараецца сказаць пра ўсё. І калі драматург не здолеа абмежавацца малой колькасцю падзей, знайці ў іх істотнае, іх «душу», а не толькі знешняе адлюстраванне, ён не ўнікне храніцельскай падзей або мала выразнай скаралогіцы.

Аўтару п'есы «Выбух» пазбеглі гэтай небяспекі. У аснове твору яны ўзялі невялікі, але вельмі востры і напружаны эпізод барацьбы з захопнікамі. Яны паставілі перад сваімі героямі—партызанамі і падпольшчыкамі абмежаваную задачу: вывесці са строю ачыначны вараг, працягнуць жыццё, тэхніка і боепрыпасы ворага накіроўваліся на фронт, і адначасова вызваліць сваіх таварышаў, што трапілі ў засяпкан гестапа.

Галоўны герой спектакля—малады, юнак і дзятчаты, які не паспеў яшчэ ўступіць у самастойнае жыццё. Фашысцкая акупацыя стала суровым экзаменам для іх сумлення. І яны знайшлі свай месца ў агудным страі барацьбы.

Своеасабліва і ярка выпісаны ў п'есе і ўласоблены ў спектаклі вобразы дзятчатам-самодэкам Веры Грынько і Ніны Пашэнай. Дзёркая, вострая на язык, здольная на самыя нечаканыя, часам лёгкадумныя ўчынкі, Вера і ў дзяцкія моманты жыцця не губляе бесклапотнога веселасці. Але за гэтай, здаецца, не вусім надзейнай для сур'ёзных выпрабаванняў абалонкай крыўцы моцна пачуцці, самаадданая, гатовая да высокіх парываў і подзвігаў натуры.

Багаччам фарбаў і эмоцый насычана выкананне гэтай ролі артысткай В. Кабатніковай. Вось Вера едка здзекуецца з Віктара, якога яна кахае. Юнак абражана. А ёй ужо шкада яго, яна цягнецца, каб сказаць яму штосьці ласкавае, пашчотнае. Але перамагае калычы характар дзятчаты. Яна зноў кідае ў адрас Віктара не вельмі прыемныя жарты.

Без надрыўу і меладраматычнасці прыводзіць Кабатнікова спэну ў гестапа. Вера выклікалі на допыт. Яна сціпя, тонка, прамая, гордая, перад гестапаўцамі. Дзятчаты абірае свабоду і розныя выгоды, калі яна выдасць сваіх таварышаў. Яна маўчыць. Ёй пагражае страшэнны ка-

Новы спектакль Магілёўскага тэатра

рамі, а яна толькі ўсімкіаецца. Пасля катаняня Веру іноў прыводзяць у кабінет групенфюрэра гестапа. І іноў гэтага значналіна ўсешка на яе вуснах, якая дзейнічае мацней ад усякіх слоў.

Ніна Пашэная, ў працігласць Веры, разважліва, паслядоўная ў дзеяннях. Яна з тых, хто ціха і непрыкметна, але з усёй самаадданасцю выконвае любую справу, не задумваючыся над надыходзячай небяспекай. У такім плане выдзе ролі артыстка В. Суднікіна. Вобраз Ніны ў ё сціпнічым уласобнічым прасякнуты чыстым, простым да суровасці аірышчам.

Дастатковы матэрыял дае п'еса для стварэння вобраза сувязнога партызанскага атрада Віктара Манькоўскага—сумленнага, вернага свайму патрыятычнаму абавязку юнака. Але калі мы бачым Віктара ў выкананні А. Якушкі, нам прыходзіць на памяць іншы спектакль, у якім удзельнічае артыст. Тая ж трактоўка вобраза, тая ж рух, жэсты, міміка. Нам здаецца, што гэты самапарт, гэты штат—не ад беднасці думкі і фантазіі, не ад самауспакоенасці артыста. Удзел у аднастайных ролях прывёў яго да паўтараў. Тое ж можна назіраць і пры ігры некаторых іншых артыстаў. Гэта значыць, што тэатр незастаткова сочыць за творчым ростам маладых сіл, не ідзе на лініі напэўнага ўдасканалення іх сцэнічнага майстэрства.

У п'есе сутучна ўскладнілі любюбыя канфіліты. Ніна і Віктар кахаюць адзін другога. Але аўтарам гэтага мала і яны штурхавалі Ніну на шлях зусім непатрабнага, пазбавленага ўсёй логікі самахавіравання. Пры сутрачых з Віктарам Ніна ўпарта стараецца давесці, што яна дрэўная, што Вера лепшая ад яе, што яму трэба пакахаць Вера.

Па волі аўтараў каханне да Віктара аказалася асноўным рухавічым матывам уступлення Веры на шлях актыўнай барацьбы з ворагам. Дзятчатына паслана па заданню камандавання партызанскага атрада і падпольнага райкома партыі на апертуруную работу ў фашысцкую камандатуру. Але дзятчатына, што Віктар яе не кахае, яна так пачынае распрыскаць выкананне гэтага задання: «Я тут прымідуваюсь, ламаюся, а навошта? Дзея чаго? Віктар—адзіны чалавек, дзея якога варта жыць...» Выходзіць, што ўсё яна робіць не дзеля агуднай справы барацьбы з захопнікамі, а ў імя кахання.

Не знойдзены аўтарамі п'есы фарбы для вобраза камандзіра партызанскага атрада Клімкі. Гаты вобраз не раскрываецца, а ілюструецца, унутраная яго сутнасць падменена знешняй маляўнічасцю, паказнасцю. На сцэне партызанскі камандзір ясе

толькі чыста службовую функцыю. Яма ніякай своеасабліваасці, ніякай жыўнасці ў яго мове. Яна характэрная мнагаслоўем, непатрабнымі паўтарамі. Клімкіна пытаецца ў камандзіра ўвады Макара, ці спяць партызаны перад выходам на начное заданне. Той адказвае, што спяць. Хутка камандзір аднаўляе гэтую размову: «Спяць хлопцы?», «Напавал», — запэўняе яго Макара. А праз якую мінуту камандзір іноў вяртаецца да гэтага пытання: «Я заараз схаджу нагляджу, ці спяць хлопцы?». Не даламагі ўсе шчырыя старанні артыста С. Бульчыка, які выконвае ролі Клімкі, асважыць, ажыўціць гэты вобраз. Ён так і застаўся невыразным, схематычным.

У п'есе выведзены галерэя вобразаў ворагаў. Аўтарам і тэатру ўдалося раскрыць цінным фашысцкім галавараў. Камандант аберайтэнант Крафт (ролю якога добра, пераканальна выдзе артыст М. Ырозкін) фанабрыцца сваёй рыцарскай далкатнасцю да жанчы, гаворыць пра свае гарачыя пачуцці і ў той жа час не грэбуе ўдзельнічаць у крываваых допытах у гестапа.

Выразныя рысы для абмалёўкі пачварнага аблічча групенфюрэра гестапа знайшоў артыст Н. Радзіёнаў. Ён каказавае дражлівае звера, якому невядомы ніякі радасці, акрамя асалоды жадзства і катвання. А побач з ім не менш жудасная істота — машыністка гестапа (артыстка Н. Акулішына), якая ў садмыскай жорсткасці нават пераўзыходзіць свайго спрактываванага шэра.

Дэюне спектакля адываецца ў 1941 г. калі вораг стаў пад Масквой. У паказе востраў гітлераўцаў у той час яна парушаецца алпаведнасцю гістарычнай праўды. Тоды фашысцкія ваікі яшчэ былі адпленны сваімі часовымі поспехамі, планавалі з ходу захапіць Маскву і на гэтым скончыць ваіну на ўсходнім фронце. Таму зусім неверагодна, калі аберайтэнант Крафт у распачы гаворыць: «Вайна астарачыла, свет невісаны... Адгарадзіца ад усёга, аўціцы штары». Альбо машыністка гестапа, фанатычная прыхільніца ўсёго, што зыходзіць ад «фюрэра», рашта пачынае сумнявацца і гаворыць шэфу, што метады, якія прымяняюцца ў Расіі, «могучы прывесці да выбуху народнага гневу». Гэтыя распач і страх перад непалабнай адплатай прывялі да захопнікаў значна пазней, калі на іх навалілася ўся несакрушальная моц савецкага народа.

Звычайна, ў п'есах на тэмы барацьбы ў тыле ворага дзейнічае правакатар, які засылецца ў партызанскі атрад, у падполле. Аўтару «Выбух» адыйшлі ад гэтай «традыцыі». Партызана Макара выдзе дэтка Ніна. Мэта жыцця дэці Дамы — нажыва. Ёй усё роўна, якая будзе ўлада, абы давалі магчымаць гандаваць, спекуляваць. Гэтыя агідныя рысы дэці Дамы месціма добра перададзены артысткай Е. Кашынай.

Пастаюнку ажыццявіў рэжысёр А. Раёўскі. Ён імкнуўся не толькі раскрыць, але развіць і паглыбіць задуму аўтараў і стварыць спектакль прызняты, герачны. У спектаклі ёсць рад цікавых рэжысёрскіх знаходак, з добрым мастацкім густам пабудаваны многія мізансцены.

Ідзе спектакль на беларускай мове, якой, нажал, ужо праціглы час не было чытаць са сцэны Магілёўскага тэатра. Не ўсе артысты тэатра — беларусы. Але яны цікавацца нашай мовай, беларускай літаратурай. Так, народны артыст РСФСР Н. Радзіёнаў зусім надаўна прыехаў у Магілёў. Ён сам выказаў жаданне прыняць удзел у спектаклі і з вялікай ахвотай стаў вывучаць «беларускую мову. Ціпер ён, як і іншыя артысты тэатра, шчыра рады, што выступіне перад глядачамі на іх роднай мове.

Я. ТАРАСАУ.

Магілёў.

На юбілейны вечар, прысвечаны 60-годдзю выдатнага ўкраінскага паэта Уладзіміра Мікалаевіча Сасюры, у Кіеўскай дзяржаўнай філармоніі сабраліся сотні чытачоў. Яны прышлі павіншаваць паэта ў дзень яго нараджэння. Намаладзельна ад радасці вачыма паэт убачыў, што яго нахвненнае слова праз гаты не пастарэла і знаходзіць усё новы водгук у сэрцах мільёнаў чытачоў.

Урачысты вечар адкрыў старэйшы ўкраінскі паэт Максім Рыльскі. — Мы пчаслівыя,—сказаў ён,—што сёння маем магчымаць так ціпа адначасна юбілейнага друга Уладзіміра Сасюры. Ён пражыў сваё 60 гадоў, які самы сціплы і працівны чалавек нашага часу, аддаючы свой цудоўны талент пэсыра на карысць нашага прадавітага народа, як паэт-рэвалюцыянер. Я не магу сабе ўявіць зараз ні юнака, ні дзятчаты, у сэрцы якіх бы назаўсёды не ўвайшоў сэдзіны спеў гэтага тонкага натхнёнага дзірчынага паэта. Амаь сорак гадоў жыць яго слова ў сэрцах савецкіх людзей — змагаюся за сваё лічча больш свеліае заўтра, за перамогу камунізма.

Даклад аб жыцці і творчасці юбіляра зрабіў Паўло Усёнка.

— У грое гармаг нарадзілася наша савецкая паэзія,—кажа дакладчык.—Адным з пачынальнікаў яе быў Уладзімір Сасюра. Сасюра любіць моладзь, песні яго глыбока падукуляюць нашы сэрцы непасраднасцю і яснасцю думкі. Ён заўсёды сваім шчырым і мужным голасам пісаў аб працы і барацьбе, аб чароўнасці кахання, аб смутку росцані, аб горчы сардэчных пакут.

Заканчваючы даклад, таварыш Усёнка зазначыў, што чароўная муза паэта будзе вечна малоддай і душной, як цвіценне ўкраінскіх сядоў, светлай, як сонечны блакіт шырокіх ўкраінскіх стэпаў. Паэзія Сасюры не зможыць ніколі і заўсёды будзе блізкай сэрцу савецкіх людзей.

Тэчыны апладзементамі сустраці прысутныя выступленне Наталлі Забы, якая зачытала Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР аб уазагароджанні паэта ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

Прадстаўнікі розных арганізацый і ўстаноў зачыталі тэлеграмы ў адрас юбіляра. Алесь Ганчар перадаў паўкае віншаванне ад Саюза пісьменнікаў Украіны. З віншаваных фактаў з жыцця нашых прадырмстваў, калгасаў, саўгасаў, устаноў і арганізацый. У 1958 г. будзе завершана «Малая сатырычная аныцкальцёва», будучы друкаванца многія п'есы чытачоў у адрас канкрэтных носьбітаў недахопаў, карыкатуры з натуры, фотаабнавачванні і іншыя матэрыялы, падаказаны чытачамі і жыццём.

Зноў, як і ў папярэдняй гады, будзем праводзіць канферэнцыі-сустрачы са сваімі чытачамі ў гарадах і раёнах. Пасля гэтых сустрач будучы друкаванца старонкі палобныя на такія, як «Вожык» у Чэрвені, «Вожык» у Горнакай сельсакалатміі і г. д. Правадзем некалькі рэйдаў з рэдакцыямі раённых, гарадскіх і абласных газет па канкрэтных тэмах на пэўных аб'ектах. Гэтым мэрапрыемствамі будзем дапамагаць партыйным, савецкім, гаспадарчым і прафсаюзным арганізацыям у іх штодзёнай рабоце.

У 1958 г. будзе аддадзена большага ўвага друкаванню лепшых узораў гумару народаў СССР, краін народнай демократыі і іншых краін. У сувязі з тымднем літоўскай літаратуры ў БССР дамо разварот літоўскага гумару. Сістэматычна будзем змяшчаць творы ўкраінскіх літаратараў і мастакоў. Надрукуем старонкі таджыкскага і латыскага гумару.

Карыкатуры і літаратурныя матэрыялы

ваннем ад Саюза пісьменнікаў СССР і мастакоў літаратараў выступіў скаратар Саюза пісьменнікаў СССР паэт Сяргей Скірню.

Ад імя беларускіх пісьменнікаў юбіляра вітаў паэт Мікола Хведаровіч. Ён сказаў, што Уладзімір Мікалаевіч Сасюра ўжо шмат год трымае песную сувязь з беларускай літаратурай, яго даўно любіць беларускія чытачы, асабліва моладзь. Затым М. Хведаровіч працягваў верш юбіляра «Беларусь», перакладзены ім на беларускую мову, і ўручыў У. Сасюру падарункі ад беларускіх пісьменнікаў і ўдавы народнага паэта Які Купалы—Уладзіслава Францавіча Лудвіка.

Ад усюго сэрца паэта вітаў народны артыст Гнат Юра, Наталла Удзіў, кампазітары Казіці, Майбарада, мастак Хмялько, прадстаўнікі міністэрстваў Украіны. ЦБ АКСМУ, рэдакцыя, чапосцаў і выдавецтваў.

Ад ўкраінскіх пісьменнікаў, якія жыўць у Чэхаславакіі, горача вітаў свайго таварыша на пару В. Зазулук. Ён паказаў паэту доўгі год жыцця і плённай творчай працы на карысць свайму народу. Украінскія паэты А. Малышка, М. Нагір'яда, М. Прыск, А. Юшчанка працягалі свае вершы, прысвечаныя юбіляру.

Затым былі зачытаны прывітальныя тэлеграмы ў адрас юбіляра ад рускіх і беларускіх паэтаў А. Суркова, М. Піханова, А. Безьменскага, А. Александровіча, П. Броўкі, ад пісьменнікаў Румыніі, Балгарыі, Чэхаславакіі.

З вялікай ухваленасцю выступіў Уладзімір Сасюра. У адказ на вялікую і шчырую ўвагу да яго ён працягваў свой новы верш «Мне мінула шасцідзесят». У вершы паэт дэкае народу і слаўнай Камуністычнай партыі за штодзённую ўвагу да яго і бальбоўскаму патрызму ў рабоце. У заключэнне вечара адбыўся вялікі канцэрт, у якім прынялі ўдзел лепшыя мастацкія сілы ўкраінскай сталіцы.

г. Кіеў (Нам кар.)

На здымку (злева направа): Максім Рыльскі, Мікола Хведаровіч і Уладзімір Сасюра, які атрымлівае падарунак ад беларускіх сяброў.

Фота В. Дзятчынкі.

ЧАСОПІСЫ ў 1958 ГОДЗЕ

„ВОЖЫК“

1958 г. для нас пачаўся прыемнай падзей. Часопіс выходзіць навялічым мамерам. Ён пастаіцеў з 8 да 12 старонак. Гэтая з'ява сама па сабе радасная як для чытачоў (налічэная цана і перыядычнасць — два разы на месяц—засталіся ранейшымі), так і для нашых аўтараў-гумарыстаў і сатырыкаў, поле дзейнасці якіх і магчымасці друкаванца выраслі, пашырыліся.

Вядома, што разам з павелічэннем памеру часопіса ўзрастае і адказнасць за якасць матэрыялаў пісьменнікаў і мастакоў. На рэкалегіі мы зацвердзілі тэматычны план работы часопіса на 1958 г., дзе прадугледжана навяліччы колькасць апавяданняў, гумаросак, фельетонаў, вершаваных фельетонаў, баек, вершаў, эпіграм, жартаў, адным словам, той літаратурнай прадукцыі, зборай якой мы абавязаны выкрываць і вынішчаць адымоны з'явы і іх носьбітаў у нашым жыцці.

З новымі літаратурнымі творами ў нас выступілі ў гэтым годзе А. Астравіка, А. Валевіч, В. Вітка, І. Грамовіч, С. Грахоўскі, С. Дзяргой, А. Зарышкі, К. Кірэнка, Ус. Краўчанка, А. Кулакоўскі, П. Панчанка, М. Скрыпка і інш.

Зразумела, належнае месца будзе адводзіцца і літаратурным матэрыялам, у тым ліку вядомаму раздзелу «Выбахайце, калі ласка!» па зусім канкрэтных фактах з жыцця нашых прадырмстваў, калгасаў, саўгасаў, устаноў і арганізацый. У 1958 г. будзе завершана «Малая сатырычная аныцкальцёва», будучы друкаванца многія п'есы чытачоў у адрас канкрэтных носьбітаў недахопаў, карыкатуры з натуры, фотаабнавачванні і іншыя матэрыялы, падаказаны чытачамі і жыццём.

Зноў, як і ў папярэдняй гады, будзем праводзіць канферэнцыі-сустрачы са сваімі чытачамі ў гарадах і раёнах. Пасля гэтых сустрач будучы друкаванца старонкі палобныя на такія, як «Вожык» у Чэрвені, «Вожык» у Горнакай сельсакалатміі і г. д. Правадзем некалькі рэйдаў з рэдакцыямі раённых, гарадскіх і абласных газет па канкрэтных тэмах на пэўных аб'ектах. Гэтым мэрапрыемствамі будзем дапамагаць партыйным, савецкім, гаспадарчым і прафсаюзным арганізацыям у іх штодзёнай рабоце.

У 1958 г. будзе аддадзена большага ўвага друкаванню лепшых узораў гумару народаў СССР, краін народнай демократыі і іншых краін. У сувязі з тымднем літоўскай літаратуры ў БССР дамо разварот літоўскага гумару. Сістэматычна будзем змяшчаць творы ўкраінскіх літаратараў і мастакоў. Надрукуем старонкі таджыкскага і латыскага гумару.

Карыкатуры і літаратурныя матэрыялы

дзямі краін народнай демократыі будзем даваць як асобнымі старонкамі, так і падборкамі. Так, адной з першых змесціў старонку польскага гумару.

1958 г. — другі год выдання бібліятэчкі «Вожык». Шасць кніжак мы выдалі ў 1957 г. Столькі ж кніг выйдзе і ў гэтым годзе. Чытачы атрымаюць вершаваныя фельетоны М. Лужаніна, новыя апавяданні Я. Барыся, новыя байкі Ул. Корбана і Я. Валасевіча, апавяданні В. Зуба і зборнік вясёлых аднаактовак. Тыраж бібліятэчкі дасягнуў 28 тысяч экзэмпляраў.

Актыўны ўдзел у рабоце часопіса «Вожык» і ў выданні яго бібліятэчкі прымалі і будучы прымаць беларускія мастакі А. Волжак, В. Піхановіч, С. Раманаў, М. Гурло, Е. Ганкі, А. Чуркін, Р. Грамыка, З. Паўлюшкі, В. Шываюф, М. Жытніцкі і інш. Разам з друкаваннем іхняй выяўленчай прадукцыі будзем даваць малюнк і малыя карыкатурыстаў. Як і ў папярэдняй гады, у 1958 г. арганізуем выстаўкі лепшых карыкатураў у сувязі з 40-годдзем БССР.

Трэба спадзівана, што 1958 г. з'явіцца яшчэ больш плённым у сенсе дзейнага развіцця жанра сатыры і гумару ў нашай беларускай савецкай літаратуры і ў нашым выяўленчым мастацтве.

Павел КАВАЛЕУ, галоўны рэдактар часопіса «Вожык».

На здымку: сцэна са спектакля «Выбух». У ролі партызана Віктара Манькоўскага—артыст А. Якушка, у ролі Ніны Пашэнай—артыстка В. Суднікіна.

Заўвагі на паях Недакладнасць ці ўстарэлыя погляды?

За сорак год Савецкай улады літаратуразнаўства, узброенае марксісцка-ленінскай тэорыяй, дасягнула вялікіх поспехаў. Усебакова даследаваны не толькі творчасць дарэвалюцыйных пісьменнікаў і сучасны літаратурны працэс. Савецкае літаратуразнаўства па-новаму асыяліла і перагледзела многія моманты гісторыі, грамадзяскі і літаратурны з'явы мінулага ўраджа і ў прыватнасці тых народаў, якія ва ўмовах парызма не прызнаваліся афіцыйнай навукай і не мелі належных умоў для развіцця нацыянальнай культуры. Крытыка і літаратуразнаўства многае зрабілі ў справе вывучэння і даследавання брацкіх літаратурных сувязей, саздэнічалі таму, каб творы Пушкіна і Горкага, Купалы і Коласа, Шаўчэнка і Міцкевіча, Раўіса і Руэтавелі і многіх іншых пісьменнікаў сталі зразумелымі і бліжэйшымі многанашчальнаму чытачу.

Таму вельмі прыкра, што часам устарэлыя ініціятыўныя погляды буржуазных вучоных бэ належнага крытычнага асыявання пераносіцца ў савецкае літаратуразнаўства.

Надаўна мне давалася назпаміцца з кнігай К. Осіпава «Рускі першадрукар Іван Фёдарав» (Вучпедгыздат, Масква, 1955). Калі ў многіх кнігах па гісторыі кнігадрукавання зусім замоўчана дзейнасць Георгія Скарыны, дык К. Осіпаў спрабуе даць некаторыя звесткі пра жыццё і працу беларускага першадрукара: «У пачатку XV стагоддзя кнігадрукаванне яшчэ больш наблізілася да граніцы Расіі: у дваццатых гадах яно з'явілася ў Літве. Карэінае насельніцтва Літвы было праваслаўным... Галоўным дзёчам кнігадрукавання быў тут Георгій Скарына. Урадзены горада Польшка, член багатай рускай купецкай сям'і. Скарына скончыў Кракаўскі ўніверсітэт і пасля пераехалі ў Прагу Ён заснаваў у Празе (1517), а потым у Вілні друкарні і друкаваў царкоўныя кнігі: «Біблію», «Псалтыр» і інш.

Гэтыя кнігі ён друкаваў на тагачаснай беларускай гаворцы (літоўска-рускі дыялект), на якую ён сам жа і перакладаў іх» (падрэсена мною—С. А.).

Сказана пра Скарыну вельмі лаканічна, але і ў гэтых словах многа памылковага. Звесткі пра беларускага першадрукара ў кнізе К. Осіпава — гэта паўтараёнае ўстарэлых афіцыйных поглядаў буржуазнага дарэвалюцыйнага літаратуразнаўства, якое алмаўляла існаванне беларускага народа, яго мовы і літаратуры.

Перш-на-перш К. Осіпаў робіць фактычную памылку: Г. Скарына пачаў кнігадрукаванне ў дваццатых гадах не XV стагоддзя, як сказаў у даследаванні, а XVI стагоддзя. Змешвае аўтар кнігі два вельмі розныя паняцці: этнаграфічнае, уласна Літву і гістарычную Літву як тэрыторыю былога вялікага княства Літоўскага. Але больш падрабязна пра гэта ніжэй.

Усёж за даследчыкам XIX стагоддзя К. Осіпаў не хоча лічыць Скарыну беларусам па находжанню. Аўтару, які даследуе гісторыю грамадскай думкі і культуры ўсходнеславянскіх народаў у XVI—XVII стагоддзі, варта было б ведаць спецыфіку тэрмінаў «рускі», «русскі» на Беларусі, якія ў часы Скарыны азначалі «праваслаўны», «машэўны», «не паях». К. Осіпаў чамусьці лічыць беларускую мову толькі гаворкай і робіць нават філалагічныя «карыктуры»: мова выданай Скарыны нібыта «літоўска-рускі дыялект». Шкада, што К. Осіпаў не заглянуў у Вялікую Савенскую энцыклапедыю, якая дапамагла б яму разабрацца ў пытанні аб асаблівасцях тагачаснай беларускай кніжнай мовы: «У часе далучэння беларускіх зямель да Літвы беларуская культура была значна вышэй за літоўскую. Дзякуючы гэтаму беларуская мова стала афіцыйнай мовай Літоўскага княства. На гэтай мове ў XIV і XV стагоддзі напісаны звод законаў Літвы — «Літоўскі статут», пісаліся юрыдычныя акты і перапісаліся перакладныя

«жыцці» («Жыцце св. Аляксея, чалавека божа» і інш.), геранічныя апавесці («Аб Трой», «Александрый»), ствараліся ўласныя гістарычныя паданні, масповыя летапісы» (БСЭ, том 4, ст. 509).

Абыходзіць К. Осіпаў пытанне ўплыву скарынінскіх выданняў на развіццё кнігадрукавання на рускіх і ўкраінскіх землях. Толькі ў адным месцы ў кнізе зроблена ўсёснае прызнанне: «Як мы ведаем, у Беларусі Георгіем Скарыною быў закладзены трывалы фундамент для кнігадрукавання, і Мсціславец мог лёгка навучыцца друкарскай справе ў сабе на радзіме, Віландэ, Фёдарав асабліва шчыра і ім добрага развіцця прафэаў і заставак». Выклікае здзіўленне, што ў XII раздзеле кніжы, дзе разглядаецца значэнне дзейнасці Івана Фёдарова, даследчык забывае пра Г. Скарыну і закладзены ім на Беларусі «трывалы фундамент для кнігадрукавання»: «У Расіі і на землях, заселеных людзьмі брацкіх народнасцяў — украінскай і беларускай, дзе дагэтуль не існавала кнігадрукавання (падрэсена мною—С. А.), знавене палобнай дзейнасці (маецца на ўвазе праца І. Фёдарова—С. А.) было асабліва вялікім». Калі К. Осіпаў наперакор ішчыне ніяк не хоча лічыць Г. Скарыну беларускім першадрукам на той прычыне, што ён друкаваў кнігі ў Празе і Вілні, дык даследчык навінен ведаць, што ў Скарыны было многа паслядоўнікаў, якія займаліся на беларускіх землях да таго, як разгарнулася дзейнасць Івана Фёдарова ў Маскве, у 1562 годзе друкуе свае кнігі ў Маскве ўжо Сымон Будны.

Баспрэчана, дзейнасць І. Фёдарова мела вялікае значэнне для ўсход

Прыгажун-чалавек

(Да 95-й гадавіны з дня нараджэння К. С. Станіслаўскага)

Калі думаеш пра Канстанціна Сяргеявіча Станіслаўскага, заўсёды ўнікае светлы, адухоўлены вобраз «прыгажун-чалавек». Так называў яго А. М. Горькі.

Незабыты пудзелі жыццёвай прады на сцэне быў высокім, складаным, з энергічнай хадой і пластычнымі рухамі. Яго крокі прымуравалі, а са стаматлікім зморшчывым вачкоў паўніліся натхненнем, шчодрай любоўю да людзей. Добрая, вясёлая усмешка надавала асаблівае характару яго выказванням. Ён даверліва, цвёрда і тактоўна манера размовы надзіва гарманіравалі з агучаным прывабным аб'ёмам вайкавага творчства.

Вядомы рэфарматар мастацтва сваімі акрыяльнымі жанчэлюбымі ідэямі адкрыў новыя сонечныя далёкія перад нацыянальным і сусветным тэатрам. Але, як чалавек выключнай сціпласці, ён упершую чаргу лічыў сябе прадстаўніком высокародных шчыркых рэалістычных традыцый, якія заслужылі шырокае прызнанне ўдзячных сучаснікаў.

М. С. Шчэпін стварыў праду на рускай сцэне, першым стаў тэатральным на тэатры, — гаварыў Герцэн. Паглыбленыя плёныя пошукі і здыбыткі свайго таленавітага папярэдніка, К. С. Станіслаўскага, заснаваў «сістэму», якая вучыць сьвярдзючы ў ролі «жыццё чалавечага духу, натуральна ўвасабляць яго на сцэне ў прыгожай мастацкай форме».

«Сістэма» К. С. Станіслаўскага, творчыя прычыны яго і У. І. Неіміровича-Данчанкі, якія з непаўторным майстэрствам здысненны ў спектаклях МХАТ, сталі асновай мастацкай практыкі і тэорыі савецкага тэатра і прагрэсіўнага тэатра замежных краін. Яны былі ў свой час палемічна накіраваны супраць эстэтыка-фармалістычных крыўдліваў дэкадзішчы, так званых «левых» тэатраў. Роўнамі і сэрцам змагаючыся з антырэалістычнымі плынямі, геніяльны артыст і рэжысёр выхоўваў моладзь у высокародных традыцыйных дэмакратычнага, рэвалюцыйнага па ідэях і прыгожых па форме рускага мастацтва.

— Вялікае жыццё чалавечага духу, — гаварыў К. С. Станіслаўскі, — нельга перадаць адной вонкавай вострыёй формай, яе немагчыма ўвасабіць ні акрабавыкай, ні канструктыўзмам, ні крыўдлівай раскошай і багаццем пастароўкі, ні плакатным жывапісам або футурыстычнай смеласцю. Не адпавядаюць гэтай мэце і такая прастата, якая даходзіць да поўнай амерыцы дэкарацый, ні накіраваны на раскісаныя кругі на тэатры, ні ўсе тыя новыя вонкавыя прыёмы і ўтрыраваны найвыш акцёрска, якія апраўдваюцца звычайна модным словам «эра-тэска».

Уласна Станіслаўскага, таксама, як і яго ўдзячны практычны акцёр і рэжысёр, было чужым імкненне аўсёбіць на мастацтва тэатра «хрысціянскімі глінамі». Ён адкінуў нівельроўны стыль і творчыя пошукі, абмежаванне мастацтва толькі дэкарацыяй фарбамі — белай і чорнай. Май-дэкарацыя разуму і сацыялістычным рэалізмам, які творчы метад, што дае найбагачэйшы матэрыял для раскрыцця кожнай таленавітай індывідуальнасці. Падітра артыста была багатая разнастайнасць фарбамі, якія дамагаюць узняць на сцэне жыццё чалавеча ва ўсёй прыгожасці яго навушчэй, глыбінні думак, выразна акрэслена ўдасціныя яму нацыянальныя рысы. Багатая інтуіцыя, выдатны інтэлект і высокая творчая культура заўсёды дапамагалі К. С. Станіслаўскаму знаходзіць най-болей трапнае сцэнічнае вырашэнне драм.

Творчому ўяўленню выдатнага мастака былі глыбока зразумелыя старажытныя Маскоўскае Русь «Цара Фёдора Іаанавіча» і «чароўна пачынаюцца «Сінай птушкі», складаныя душэўныя перажыванні герою «Трох сяспёр», «Чайкі» і трагедыя Аглы, захаляючы эмоцыі, зграбная, святлоная тэатральнасць «Жаніцьбы Фігара» і буйныя пачуцці рускіх герою «Гарачага сэрца».

Яго талент прак расквіўся пры пастароўцы п'есы М. Горькага — заснавальнікам і Я. Брылем. Зараз гурток рыхтуе такія ж сусрэтчы з А. Макаёвікам і І. Шамкіным.

Літаратурны гурток педінститута

У Гродзенскім педінстытуце імя Янкі Купалы існуе літаратурны гурток. Гуртокцы пад кіраўніцтвам выкладчыка літаратуры Н. Нікіціна часта збіраюцца для абмеркавання твораў маладых аўтараў, арганізуюць літаратурныя вечары.

У мінулым годзе былі наладжаны вечары, на якіх студэнты сустрэліся з М. Тан-

кам і Я. Брылем. Зараз гурток рыхтуе такія ж сусрэтчы з А. Макаёвікам і І. Шамкіным.

Найдаў гурток выдаў чарговы нумар навуковай газеты «Малая галасца», дзе надрукаваны творы пачынаючых аўтараў-студэнтаў.

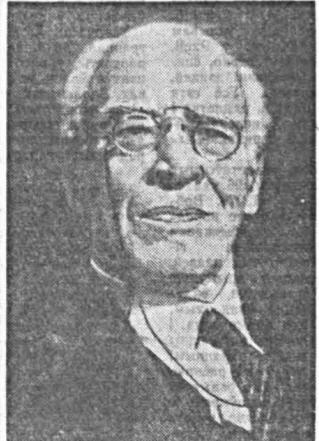
Акадэміі навук СССР, Масква, 1955), у многіх падручніках па зарубешнай літаратуры. Толькі ў кнізе А. Мікшевіча «Выбраныя творы» (Дзяржвыдат дзіцячай літаратуры, 1956) М. Рыльскі робіць спробу растлумачыць, што «Мікшевіч называў сваіх рэдзімай Літву, але працоўны народ, сарот якога ён правёў свае дзіцячыя і юнацкія гады, быў народ беларускі».

Песня звязана з беларускім фальклорам і жыццём беларускага селяніна творчасць другога польскага паэта Л. Кандратовіча (В. Сыракомлі), які нарадзіўся ў в. Смольнава (Любанскі р-н), жыві ў в. Кузінічына (Капыльскі р-н). Навіжні і в. Залуча (Стаўбідскі р-н). Гэта, бласпечна, пакла сваё аснова на назіян Л. Кандратовіча. Іншай думкі, відаць, трымаецца В. Арцімовіч у прамове да кнігі выбранаў твораў польскага паэта (Дзяржвыдат, 1953). Ні ў біяграфіі Л. Кандратовіча, ні ў разглядае яго творчасці В. Арцімовіч ні разу нават не ўпамінае слова «Беларусь» і «беларускі», усюды ў яго «старапольскае тэрміналогія» — «Літва» і «літоўскі». Аўтар прамовы піма, напрыклад, аб тым, што Л. Кандратовіч у Кузінічынах і Навіжні «спазнаваўся з польскімі і літоўскімі народнымі песнямі». Польскі паэт займаўся творчай апрацоўкай беларускіх народных песень («Воран», «Доля», «Песенка літоўскай сялянкі», «Народная песня»), але ў зборніку яны маюць толькі пазгагаловак: «Літоўская песня».

Мы закруцілі толькі два пытанні, дзе традыцыйна недакладнасці і праўдлівацца ўстараныя погляды.

Найдаў рэспубліканскія газеты паведамаля, што ў Літве прынята пастароўка аб выданні дзесяцітомнай зычкапаветы. Пара паўнаўчы і аб выданні беларускай савецкай зычкапаветы, дзе былі б сабра-ны разнабыныя звесткі па гісторыі, літаратуры, мастацтву, фальклору, геаграфіі Беларусі. Гэта дапаможа б выправіць і акідаваць тыя недарочныя памылкі, што традыцыйна ў матэрыялах па гісторыі і літаратуры беларускага народа.

С. АЛЕКСАНДРОВІЧ.

нічны твор, прасякнуты камуністычнай партыісцю, рэвалюцыйным духам. Героіка твора адлюстравана ў народных снігах і вобразях, псіхалагічна насачынені і характэрны глыбокай патрыятычнай ідэяй. А. В. Луначарскі называў яго трыумфальным спектаклем, які з'явіўся велізарнай перамогай рэалістычных прыпынцаў у мастацтва і жорсткім ударам па фармалістычнаму тэатру.

Пры пастароўцы «Страха» А. Афінагена-ва рэжысёр зяртаў асёбіліў ўвагу акцёраў на высокароднае інтэлектуальнае аблічча вучоны-камуністаў, вобразы якіх належалы ўвасабіць на сцэне.

Вялікі даследчык і рэфарматар узбагачыў і музычны тэатр. І тут ён шукаў найнакроўнага жыцця чалавечага духу на сцэне. Яго не задавальнялі толькі вялікі па дыялязону галас, выразанасць верхніх нот. К. С. Станіслаўскі дамагаўся, як аб гэтым сведчаць яго выхаванцы, каб у спяванні было і асэнсаванае слова, каб саліст адчуваў сабе свабодна фізічна і артыстычна, а яго голас, твар, вочы, рукі, дыкцыя, рытм, дыханне перадавалі складаны чалавечы перажыванні, якія змяшчае музыка. Ён выступіў супраць рамесніцкіх, нятворчых імкненняў абаронаў «чыстага вакала», які захаляліся толькі непасрэднай прыгожасцю гуку, фізіялагічным працэсам спявання. Майстар выхоўваў акцёра-спевака, зольнага гарманічна спалучаць усё элементы вакальна-спянічага вобразу.

Гэтыя і іншыя наватарскія пошукі знайшлі сваё аздзісненне ў оперных спектаклях, якія былі пастароўны пад мастацкім кіраўніцтвам Станіслаўскага. Выключны поспех у яго інтэрпрэтацыі мела опера «Яўгені Анегіт».

«Аліяна правільны падыход да оперы, — пісала пасля прэм'еры газета «Известия», — шпаліны падыход: не ад вонкавай, а ад унутранай рэалісці, ад псіхалагічнага ідэяльнага вобраза, ад гуча-слова, а не ад самадэкларацыйна гучы, які разлічаны толькі на музычны эффект».

Тое, што ў Шаліпіна вылісала стыхійна, К. С. Станіслаўскі паклаў у аснову арганізацыйна... К. С. Станіслаўскі, зяртаў усю сваю ўвагу на псіхалагічны аспект спектакля, дасягнуўшы тут велізарных вынікаў... Плёныя ўплывы «сістэмы» К. С. Станіслаўскага і сцэнічнай практыкі МХАТ заўсёды адчуваў і адувае беларускі тэатр.

Многіх выразаў нацыянальнае і мастацкае аблічча, з'яўляючыся твора аўсамастойнага іш тэатра разам з тым у лепшых сваіх рэалістычных спектаклях выкарыстаў багатыя здыбыткі Мастацкага тэатра.

Суняі з гэтым пудоўным тэатрам падтрымліваліся рознымі шляхамі, у тым ліку і праз непасрэдную дапамогу рэжысёраў (І. Раўскі, І. Сулакоў і інш.), выкладчыка майстэрства акцёра (у беларускіх студыі ў Маскве). Але самае агульнае тут — няспынаны намаганні па дасканаламу авалоданню «сістэмай». Высакародныя творчыя ідэі МХАТ (таксама, як Малога і іншых рэалістычных тэатраў) заўсёды дапамагалі беларускім савецкім тэатрам знаходзіць верныя шляхі авалодання жыццёвай і мастацкай праўдай, спалучаць іх з нацыянальнымі традыцыямі беларускай сацыялістычнай культуры.

Так лепшыя горакіскія спектаклі на беларускай сцэне («Апошнія» ў тэатры Янкі Купалы, «Воран» і «Ягор Булычэў» у тэатры імя Янкі Коласа і іншыя) ставіліся аб'ект рэжысёраў МХАТ аб'ект традыцыйнага гэтага тэатра. Гэтыя традыцыі знайшлі таксама своеасаблівы адбітак у яркіх па нацыянальнай форме і пачытным каларыт-ных спектаклях («На Купалле», «Машка», «Каваль-ваюда», «Кастусь Каліноўскі» ў БДТ — рэжысёр Я. Мірочніч), у пастароўцы твораў драматургаў Янкі Купалы, Янкі Коласа, Кандрата Кранічы, Кузьмы Чорнага, Эдуарда Самуіленка і больш маладых таленавітых аўтараў.

Чудоўнае мастацтва такіх выдатных артыстаў, як Ул. Крыловіч, Г. Грыгоніс, Б. Платонаў, П. Малінаў, А. Ільінін, Г. Глебаў, Л. Рэжыкаў, Ул. Уладзімір-скі, Я. Ждановіч і іншыя, мае сваім выдаткам дасканалае выкарыстанне здыбыткаў вучы-ня К. С. Станіслаўскага.

Рэалістычнае мастацтва МХАТ і «сістэма» К. С. Станіслаўскага дапамагалі нашаму тэатру ў барацьбе з эстэтыкі і буржуазна-нацыяналістычнымі тэндэнцыямі.

Савецкі тэатр даўно атрымаў шырокае прызнанне дэмакратычнай грамадскай ўсёга свету. Яго высакародныя ідэі і выдатнае майстэрства служаць пудоўным прыкладам для прагрэсіўнага мастацтва замежных краін. І ў гэтым велізарна заслуга «прыгажун-чалавек», геніяльнага артыста і рэжысёра К. С. Станіслаўскага.

М. МОДАЛЬ.

Музычна-адукацыйныя перадачы

«...Пакажыце мне народ, у якога б болей было песень. Наша Украіна зніціць песнямі. Па Воле ад вярхоў да мора, па ўсёй чарадзе плывучых бераг завіваюцца бураліцыя песні. Пад песні ставіцца і сасновых бярэняў хаты па ўсёй Русі. Пад песні кідаюць з рук у рукі црогу, і, як грыбы, вырастаюць гарады. Пад песні баб спавіваюць, жоніць і кладуць у магілу рускага чалавек. Усё дарожнае: дваранства і недаранства лічыць пад песні вознікаў. Калі Чорнага мора безбароды, смуглыя са смалістымі вусамі казак, заражаючы пішчаль сваю, спявае стражніцкую песню; а там, на другім канцы, верхам на плывучай ільдіне, рускі прамысловец б'е востра піта, зацігаючы песню...»

Гэтымі словамі Гоголя Беларускае радыё пачало цыкл музычна-літаратурных перадач «Беларуская песня». З вялікай любоўю адносіцца да песні ў нас на Беларусі. Шмат якія нашы песні сталі здыбыткам многіх народаў Савецкага Саюза. Расказаць па радыё слухачам хляб б пра невялікую частку гэтага незлічонага скарбу — мэта цыкла «Беларуская песня». У яго ўвайшлі лепшыя ўзоры беларускай песеннай творчасці, аб'яднаныя тэмні аб Радзіме і партыі, аб героях беларускага народа, аб міры і дружбе, аб каханні і працы і г. д.

Пакуль што ў эфіры прагучалі толькі дзве першыя перадачы цыкла, але пісьмы радыёслухачоў сведчаць аб вялікай цікавасці да іх. Так, напрыклад, калгаснікі сельскагаспадарчай арелі імя Чалаева Шучэўскага раёна Гродзенскай вобласці просіць наладжваць такія перадачы часцей.

Музычна-адукацыйныя перадачы — адна з найбольш цікавых і патрэбных форм жывой творчай сувязі са слухачамі. Яны займаюць у музычным вяршанні значнае месца. У гэтых радыёперадачах слухачы могуць пачуць аб жыцці і творчай дзейнасці рускіх і захадніх кампазітараў, класікаў, аб эсэце пасобных музычных твораў, аб найбольш цікавых і значных творах савецкіх кампазітараў і музыцы краін народнай дэмакратыі. Многія перадачы Беларускага радыё знаёміць слухачоў з гісторыяй і творчай дзейнасцю старэйшых савецкіх і зарубешных музычных калектываў, жыццём і дасягненнямі вядомых салістаў-інструменталістаў і вакалістаў. Вялікае колькасць магнітафонных запісаў, якія захоўваюцца ў фанатэцы радыё, дае магчымасць шырока знаёміць слухачоў не толькі з выдатнымі майстэрствам савецкіх артыстаў, але і з прадстаўнікамі музычнай культуры самых аддаленых краін. Акрамя таго, Беларускае радыё мае пэўную колькасць цікавых ра-

дыёпастароўкаў, запісаных на плёнку ў Маскве («Модарт», «Эдуард Грыг», «Вальс-фантазія», «Паланез Агінскага» і г. д.) і час ад часу па шматлікіх патрабаваннях радыёслухачоў перадае іх у эфір.

Выхаванне ў шырокіх масах слухачоў добрага густу, клопаты аб ідэяльным росце музычнай культуры народа павінны быць адной з першачарговых задач вышчання.

Душы насустрач пажаданым слухачоў, наша радыё вырашыла з лютата гт штотыднёва ў адзін і той жа час даваць перадачы «Музычнага лектэрыя», спачатку з самімі элементарнымі звесткамі аб музыцы, а потым паступова падрыхтаваць слухачоў да правільнага ўспрыняцця складаных твораў. Першыя перадачы лектэрыя — «Музычная аэбука» — разлічаны на непідрыхтаваную аўдыторыю і раскажыць аб тым, што такое музыка і як рамуець твор, аб паходжанні музыкі і інструментаў, аб народнай песні і танцы, аб ансамблях і калектывах і найбольш простых формах музычных твораў. Ва ўсёх гэтых перадачах у якасці прыкладаў будучы шырока выкарыстаны лепшыя ўзоры беларускай народнай музыкі і найбольш папулярныя творы беларускіх кампазітараў.

Разам з прапагандай рускай і захадняй класікі радыё шырока і поўна асветляе дасягненні савецкіх кампазітараў. Толькі за апошні час па радыё прагучалі такія буйныя творы, як опера «Дзекабрысты» Шалорына, «У бурзу» і «Фрол Скабееў» Хранікава, «Сям'я Гараса» Кабалеўскага, «Эмаліян Пугачоў» Кавала, «Багдан Хмяльніцкі» Данькевіча і рад іншых. Спіс выдатных сімфанічных твораў савецкіх кампазітараў, якія разам з глумачальным тэкетам перадаваліся па радыё, можна было б значна падоўжыць.

Асабліва ўвагу Беларускае радыё аддае свайму першачарговому, пачэснаму абавязку — прапагандае беларускай музыкі. У фанатэцы ў нас ёсць не толькі запісы ўсёх опер беларускіх кампазітараў, якія знаходзіцца ў рэпертуары Беларускага тэатра оперы і балету, але і запісы опер, якія па тых ці іншых прычынах даўно не ставіцца альбо з'ёмлі не ўбачылі сцягла рампы. Урыўкі з опер беларускіх кампазітараў, мантэжы альбо ўсю оперу цалкам можна пачуць не толькі пра Беларусь, але і па радыё другіх рэспублік Савецкага Саюза. Гэтую дапамагу шырока абмен з братнімі рэспублікамі пасобнымі запісамі, канцэртамі-мантажамі, музычна-літаратурнымі перадачамі і г. д. Такі таварыскі абмен існуе таксама паміж Беларускай радыё і радыё амаль уоіх краін народнай дэмакратыі.

Важны і карысныя ў справе папулярызацыі беларускай музыкі ажырткія радыёкандэрты, праграмы якіх ая правіла апапулярызацыі. Аднак гэтая цікавая форма творчай сувязі з радыёслухачамі, нажалі, не зрабілася яшчэ традыцыяй. Пасля заканчэння дакады беларускай музыкі (амаль усе канцэрты якой трансліраваліся) яна больш не аднаўлялася.

Асабліва актывізавалася работа па прапагандае беларускай музыкі напярэдні саравакой гадзіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Была наладжана вялікая колькасць самых разнастайных па форме радыёпастароўкаў, музычна-літаратурных перадач, канцэртаў-нарысаў, выступленняў кампазітараў і выканаўцаў і г. д. Цыкл канцэртаў-нарысаў «Партэты беларускіх кампазітараў» пазнаёміў слухачоў з творчым і жыццёвым шляхам беларускіх кампазітараў. У канцэртах-нарысах «Майстры мастацтва» нашай рэспублікі» расказвалася аб вядучых майстрах і таленавітай артыстычнай моладзі. Рад канцэртаў-нарысаў быў прысвечаны прафесіянальным калектывам, навучальным установам і лепшым прадстаўнікам мастацкай самадзейнасці рэспублікі. Сярод гэтых перадач вылучаюцца сваімі дадатнымі якасцямі першая ў нашай практыцы кампазіцыя «Друг песні» (пра стваральніка беларускага Гімна Н. Сакалоўскага), канцэрты-нарысы аб Дзяржаўным народным аркестры — «Калектыву-лаўрат», аб сімфанічным аркестры — «Старэйшым музычным калектыву», аб Беларускай Дзяржаўнай кансерваторыі — «Школа творчых кадраў» і рад іншых.

Многія канцэрты-нарысы аб беларускай музыцы перадаваліся па першай праграме Усеазаўнага радыё. Сярод іх хочацца адзначыць канцэрты-нарысы аб музычнай школе-дэспіцыцы, кансерваторыі, маладых беларускіх кампазітарах і, наагула, вялікі савецкі канцэрт-нарыс «Музычнае Мастацтва Беларусі».

Усё сказанага было б дастаткова для таго, каб прызнаць прапаганду беларускай музыкі добрай. Але гэта не усім так. Пакуль што работа гэта мае і значныя хібы. У першую чаргу гэта адносіцца да якасці музычна-адукацыйных перадач. Многія з іх ішчунна нецкавай, а часам непісьменнай мовай. У адных асуднічае ўсеаковы аналіз творчасці таго ці іншага кампазітара або выканаўца. Часам яны ператвараюцца ў сухі, нікому не патрэбны пераліч твораў, у хроналагічны загіс біяграфічных фактаў. У другіх, наадварот, разглед таго ці іншага твора настолькі ўскладнена, што зразумець яго цяжка не толькі падрыхтаванаму радыёслухачу, але і адукаванаму музыказнаўцу. Вось, напрыклад, як у адным з канцэртаў-нарысаў апісваецца Трэцяя фартапійная савіта Абелівіча: «Яна наадлена рысамі героіні ўнутранага ўдму ад вялікай усхваляванасці і рысамі радасці (яе крэірыя часткі) і далай: «У раманас, таксама, як і ў другіх інструментальных п'есах, вялікім срэдам узбагачэння з'яўляецца фартапійнае суправаджэнне. У гэтым выпадку адчуваецца спалучэнне двух пачыткаў: кампазітара і выканаўца, што выяўляецца ў вельмі тонкім выкарыстанні гучанна інструмента і голасу...» і г. д.

Безумоўна, такое «гучанна» твора не толькі не дапамагае радыёслухачу, а наогула аддае ў яго ахвоту слухаць адукацыйныя перадачы.

Сістэма, яснась і прастата мовы і разам з тым выразнае раскрыццё ідэянага зместу твора, яго глыбокі аналіз — воль якасці, неабходныя для аўтара музыка-адукацыйнай перадачы. Аднак пакуль што такіх аўтараў-адзінік. Мала і неахвотна ішчуну для радыё беларускія музыказнаўцы, кампазітары, пісьменнікі. А ў свой час па радыё прагучала німаля змястоўных, цікавых і карысных перадач, якія належалі іх піру. За ўвесь час павілае толькі адна сапраўды мастацкая кампазіцыя па творчасці кампазітара — «Друг песні». А ў гэтай галіне непачаты край захаляючай працы, якая, безумоўна, зможа прынесці аўтару творчае заадавальненне. Дастаткова толькі ўпамінаць такія саматветы народнай песеннасці, як «Зорка Венера», першы твор беларускай музычнай класікі — «Сімфаніету» Чуркіна альбо перагарты біяграфіі настомных стваральнікаў беларускай музыкі — кампазітараў старажытнага пакалення. А колькі цэльных, удзячных слоў можна напісаць у адрас нашых артыстаў, якія назаўсёды звязалі сваё жыццё з беларускай музыкай!

Неадкладнай задачай Беларускага радыё павінна з'явіцца стварэнне аўтарскага актыву, які змог бы дасяць беларускую музыку да таго, для каго яна пішанца, — да народа.

Д. ЖУРАВЛЕУ,
старшы рэдактар музычнага аддзела Беларускага радыё.

Ус. КРАУЧАНКА,
адамы рэдактар часопіса «Бярозка».

ЧАСОПІСЫ ў 1958 ГОДЗЕ

„Б Я Р О З К А“

У мінулым годзе ў жыцці нашай беларускай дзетары адбылася значная, радасная падзея — нарадзіўся новы часопіс, маладошы брат «Бярозкі» — выданне для дашкольнай і маладзёжнай школышнік — «Вясёлка». З выхадом «Вясёлкі» для нас, бярозкаўцаў, адразу ж паўстала пытанне аб перадачы нашых часопісаў, аб унесенні пэўных прыпынчовых змен у яго тэматыку. Калі раней тэматка «Бярозкі» не мела строгага разліку на пэўны ўзрост — друкаваліся матэрыялы і для дашкольнай і для васьмікласнікаў, то цяпер кола нашых чытачоў стала больш акрэсленым, больш-менш аднародным па ўзросту. Гэта — піянеры і школьнікі, якія вучацца у 3—8 класах.

Такія пэўныя ўзроставыя рамкі спрасцілі, але разам з тым і ўскладнілі і работу рэдакцыі. Спрасцілі таму, што цяпер нам ужо няма патрэбы даваць матэрыялы для маладзёжнай чытачоў, дашкольнай і зорачкаў. З другога ж боку работа ўскладнілася тым, што цяпер нашы юныя чытачы, натуральна, прадаўжаюць да свайго часопіса новае павышэння патрабаванні. Рэдакцыя «Бярозкі», прыцягваючы да ўвагі ў масавай рабоце пісьменнікаў і паэтаў, правяла ў мінулым годзе з пэўнай чытацкай канфэрэнцыяй і ронных цікавых сустрэч з піянерамі і школьнікамі. Юныя чытачы на гэтых сустрэчах адначасна многае добрае, што было зроблена за бягучы год рэдакцыяй «Бярозкі», але адначасна ўносілі цікавыя прапановы і патрабаванні, выказвалі папяркі і пажаданні. Заўвагі рабіліся і па тэматцы часопіса, і па форме падачы матэрыялаў, і па іх мастацкаму афармленню.

Укладваючы тэматчныя планы па прадэсе свайго маці. Перададзены палкоўнікам расказ і паказаны ў аснову гераічнай драмы Барыса Гарбатава «Юнацтва бацькоў», дзеіныя якія адбываюцца ў 1918—1920 гг.

Вобраз Наташы Логінай напісан аўтарам з вялікай цэпільнасцю. Яе негінгальна мужнасць, адданасць рэвалюцыі, захаляючы гледача. Выканаўца гэтай ролі М. Адамчык ярка перадае духоўны свет сваёй гераіні.

У ролі Сцяпана Рабіна выдступіла С. Міско. Сцяпан Рабін — энергічны салдат рэвалюцыі, душа камсамольскай аўдыторыі. Складаны жывы чыляк прайшоў гэты чалавек, якога мы бачым камандзірам палка ў гады Алічынскай вайны. Праз усё сваё жыццё пранёс ён шчырую любоў і светлую памяць аб Наташы Логінай.

Удала выканавоў свае ролі П. Жарнакоў, В. Тарасевіч, А. Кудрашова, В. Парфёнаў.

1958 г., рэдакцыя вывучыла і ўлічыла многія патрабаванні сваіх чытачоў, а таксама важных і настаўнікаў. Адна-часова ўлічаны і тыя вялікія змены, якія адбыліся ў жыцці піянерскай арганізацыі нашай рэспублікі пасля 8-га Пленума ЦК ВЛКСМ.

З якімі ж новымі творамі нашых пісьменнікаў і паэтаў змогуць юныя чытачы пазнаёміцца на старонках «Бярозкі» ў бягучым годзе?

Ік і ў мінулым годзе, пераважным жанрам у часопісе сёлета будзе апаваданне, нарыс, паэзія. Будучы надрукаваны новыя апаваданні і казкі А. Якімовіча, апаваданні М. Паслядовіча, Ул. Корбана, А. Васілевіч, Т. Халкевіча, А. Шапкова, А. Пальчэўскага, В. Вольскага, нарысы Г. Шаловіча, Р. Шатуховіч, В. Марозава. Па раздзелу паэзіі заплававана надрукаваць новыя вершы для дзяцей А. Валюгіна, К. Кірэніч, Э. Агняцкевіч, А. Вольскага, П. Макаля, І. Муравейкі, байкі Ул. Корбана, Э. Валасевіча, М. Скрынішчы, вершы маладога паэта М. Панова, вершаваныя казкі С. Шушкевіча, паэму Туманіна ў пер

ПАТРЭБНАЕ ВYДАННЕ

Свезжкія Вялікая Пятра

Належнае месца ў рабоце адводзіцца ўзаемаадносін А. Міцкевіча з яго сябрамі, асабліва з вядомым беларускім энографам і фалькларыстам XIX ст. Янам Чачотам.

Аўтар расказвае аб любіх народа да свайго вялікага земляка. Прыводзіць вытрымкі з загаду Наваградскага павятовага рэвалюцыйнага камітэта аб стварэнні Дома-музея Пятра, што быў выданы ў цяжкія дні грамадзянскай вайны. Гарачы ўдзел прыняў і прамея насельніцтва ў зборы экспанатаў. З пашанай адносіцца на Наваградзкіне да ўсяго таго, што звязана з жыццём і творчасцю вялікага пятра.

Арганічна звязаны з тэкстам шматлікія (іх больш за 20) ілюстрацыі.

Не з усім, вядома, ў рабоце можна згадзіцца. Выклікае прэрэчанне пабудова кнігі. Нам здаецца, што кароткі нарыс аб жыцці і творчасці пятра можна было змясціць у пачатку брашуры. Гэта павялічыла б інтарс да асноўнай часткі кнігі, падрыхтаваўшы чытача да неспрыяння. Есць у рабоце недакладнасці і фактычнага характару. Так, на старонцы 19 аўтар піша: «...князь на Гражына атрымала перамогу над княжаносцамі». Але ж Гражына была княгіня, жонкай князя Літвора, а не яго дачку.

У цэлым жа работа Л. Мірачыцкага пакідае добрае ўражанне. І задача, што паставіў перад сабой аўтар у прадмове, — стварыць кніжку, якая стала б «спадарожнікам кожнага, хто жадае прайсціся свезжкім пятра», — выканана.

У Дзяржаўным выдавецтве БССР выйшла брашура Л. Мірачыцкага «Свезжкія вялікага пятра». Прыймае ўвагу ўжо сама вокладка кнігі, па-мастакі выкананыя каларыяны фатадзімкі месца, звязаных з жыццём пятра. Выхад такой кнігі — справа вельмі карысная.

Кніжка адкрываецца картай падарожжа па родных мясцінах Адама Міцкевіча. Пасля дасяга апісанне кароткай экскурсіі па Даме-музеі. Не ставячы перад сабой мэты даць падрабязнае апісанне экспазіцыі музея (гэта, на наш погляд, задача асобнага выдання), аўтар сіцла характарызуе. Далей аўтар вядзе нас па міцкевіцкіх мясцінах горада і яго ваколіц. Тут перш за ўсё прыцягвае ўвагу ўспадкаваны пэзаж у «Гражыне» возера Літоўка. Аўтар суправаджае чытача ў Шчырцы, дзе знаходзіцца вельмі доўгі Міцкевіч, у Завоссе — на радзіму пятра, у Туганавічы, апэтызаваныя ўспамінамі аб каханай Аламе Міцкевіча да Марылі Верашчакі, і, нарэшце, да цудоўнага возера Свіцязь. Усё падарожжа апісана аўтарам цікава і з любоўю да роднай беларускай прыроды. Аўтар звязвае кожнае з названых месцаў з фактамі жыцця пятра, удаля выкарыстоўвае ападэвныя ўрмкі з яго твораў у перакладах беларускіх пятраў.

Каштоўна і тое, што аўтар спрабуе знайсці крыніцы творага натхнення А. Міцкевіча ў яго цеснай сувязі з краем дзяцінства і юнацтва.

Л. Мірачыцкі. Свезжкія вялікага пятра. Дзяржаўнае выдавецтва БССР, Мінск, 1957 г.

Аматарскі фільм

Гэты фільм прафесар Мінскага політэхнічнага інстытута Федар Аляксандравіч Алейка задумаў задумаў да падарожжа вакол Еўропы. Ды і ў падарожжа ён паехаў, каб стварыць фільм. Яго даўно захапіла аматарскае кіноператэрства — хацелася паспрабаваць сілы на сур'янай творчай рабоце. Карціны, якія ён здымаў за гэтыя часы, былі прасцейшымі па сюжэту. Фільм «Тарфяныя машыны» або «Облібы інстытута» не патрабавалі ні асаблівага выдумкі, ні асаблівага майстэрства. Другая справа — карціна аб краінах Еўропы. Каб іх зняць, патрэбны ўменне і навык. Каб іх зняць, патрэбны ўдольнікі і чыкавы падарожжы не разлучаўся са сваім верным сябрам — кіноапаратам. Дзякуючы гэтаму, той, хто глядзіць дакументальны фільм кіноаператара-аматара, мае магчымасць па прагу трох гадзін зрабіць захаляючае падарожжа вакол Еўропы...

Турысты выслазілі ў Турцыю. У стамбульскім аўтобусе ўпершыню застрэкаў кіноапарат Алейкі. Дарчы, туркікі ўладзі даволі агляд Стамбула толькі праз вокны аўтобуса. Федар Аляксандравіч зняў і туркікіх паліцэйскіх, якія на матацыклах суправядалі савецкіх турыстаў. Гэтыя кінакадры — сведчанне туркікіх «гасціннасці».

Настомна папрацаваў аматар у сонечнай Італіі. Добра зняты Неапаля. А вост Італія Італія. У Рыме ля калонкі з вадой сядзіць стары жабрак. У таго, хто прыходзіць сюды задавольшча смуга, стары прасіць:

— Падаіне, сінёв, сольдзі, бо, апрача гэтай вады, я не маю ніякага харчу.

А вост пагранічны французскі горад Гаўр. Асюль турысты з пельхадка пезадлам прыходзілі ў Парыж. Прада, з акна вагона, але даволі ўдала адлюстраваны выгляд Францыі.

Парыж. І для гэтай незвычайнага па прыгажосці горада кіноаператар-аматар знайшоў творчы падыход. Мільгавоць вуліцы і плошчы горада. Цудоўны Ляўр — сховішча шпілэрнаў мастацтва.

Добра зняў кіноаператар дарогу ў Версаль і гэты вядомы гарадок. Але вост зладу ў Францыі. Цеплаход «Пабела» ідзе далей. І зноў стрэчка кіноапарат.

Цяпер кіноаператар-аматар задумаў новую дакументальную карціну, прысвечаную 40-годдзю БССР.

Я. САДОУСКІ.

Саўгасны клуб

Астраградзкі сельскі клуб Брагінскага раёна Гомельскай вобласці дапамагае работнікам мясцовага саўгаса паспяхова працаваць, весела і культурна адпачываць. За мінулы год у клубе, а таксама ў калектывных вытаніях.

Часта наладжваюцца канферэнцыі чытачой, літаратурныя вечары і сустрэчы з навадарымі вытворчасці. У мінулым годзе праведзены канферэнцыі па кнігах «Жніўно» Г. Нікалаева і «Глыбокая пільна» І. Шамякіна і на сельскагаспадарчыя тэмы.

Палюварніцкую карыстаецца калектыв мастацкай самадзейнасці клуба. Абапіраючыся на актыўны заагач клубу І. Каваленка, прыцягвае ў гурткі новых удзельнікаў. За апошні час у іх ўступілі 25 аматараў самадзейнасці. Цяпер харавы, драматычны і струнны гурткі наведваюць 58 чалавек. Яны падрыхтавалі 13 канцэртных праграм.

Стварэцтва гарадскі хор

У апошні час у Гомелі паявіліся аб'яднаныя афішы, якія паведамляюць аб стварэнні агульнагарадскага аматарскага хору. Ён стварэцца па рашэнню гарадскага камітэта партыі. Кіраўніком хору заагачаўся вопытны выкладчык музычнага вучылішча А. Лукомскі і Н. Лебедзева.

Аднымі з першых у гарадскі хор заагачылі работнікі швейнай фабрыкі «Камітэр» А. Багданова, З. Трубікіна, Л. Мочан, дэмабілізаваны вайн Савецкай Арміі Б. Амромін, работніца фабрыкі «Праца» В. Загародская, хатняя гаспадыня Л. Уласава і многія іншыя.

Адзначаючы добры пачы, зроблены месцовымі партыйнымі арганізацыямі, неабходна ў той жа час падкрэсліць, што работнікі музычнага вучылішча занялі пасіўную пазіцыю ў справе прапаганды сярод моладзі, работніц і служак горада вядучасці аматарскага хору. Ні адзін з выкладчыкаў вучылішча не пабыўаў ні ў адной навучальнай установе, ні на адной фабрыцы, ні на адным заводзе горада з мэтай паспрыць папулярызацыю хору зольнымі людзьмі.

М. ПЯТРОУ.

Выстаўка дзіцячай творчасці

У Слуцку адкрыта выстаўка дзіцячай вывучальнай творчасці. На ёй прадстаўлена больш 250 работ жывапісу і графікі гуртка вывучальнай творчасці Слуцкага Дома піянераў.

Сярод экспанатаў ёсць работы неадназначна ўдзельнікаў рэспубліканскіх, усесаюзных і міжнародных выставак і конкурсаў — Мікалая Карэва, братаў Уладзіміра і Міхаэля Басалыгаў, Уладзіміра Федаровіча і іншых. Заслужваючы увагу работы Міхаэля Трухіна, Светы Кудашвай, Міхаэля Мароза і іншых школьнікаў.

В. САДЗІН.

Таленавіты румынскі мастак

Па ініцыятыве Беларускага таварыства культурнай сувязі з заагачанай у дзень юбілею Румынскай Народнай Рэспублікі ў Мінскім салон-магазіне Беларускага аддзялення мастацкага фонду СССР адкрылася выстаўка графікі заслужанага дзеяча мастацтва Румынскай Народнай Рэспублікі Аурэля Жыкіда.

А. Жыкіда нарадзіўся ў Бухарэсце ў 1896 г. у сям'і мастака і карыкатурыста. Скончыўшы гімназію ў 1915 г., ён паступае ў Бухарэсцкую акадэмію прыгожых мастацтваў. Пасля едзе ў Рым, затым у Парыж, дзе паступае вольным слухачом на курсы школы прыгожых мастацтваў. Вярнуўшыся на радзіму, публікуе ў перыядычным друку свае вывучальныя і жывапісныя нацыянальна-рэвалюцыйныя тэмы. У 1930 г. ён выдае серыю літаграфій: ілюстрацыі да камедыі Караджале «Згубленае пісьмо» і «Бурная ноч».

А. Жыкіда карыстаецца вялікай папулярнасцю ў шырокіх колах румынскай публікі. Яго работы, што былі выстаўлены ў «Афішайных Салонах Белага і Чорнага» ў 1932 і 1935 гг., адзначаны прэміяй. Другую ўзнагароду ў міжнародным маштабе ён атрымаў у 1937 г. за фрэску, якая выканана ім разам з жонкай Ганнай Жыкідай для пано Румынскага павятовага ўрада ў Парыжы, а таксама фрэска Бухарэсцкага палітэхнічнага інстытута па сюжэты прамысловага жыцця краіны.

Пасля 28 жніўня 1944 г. А. Жыкіда ўдзельнічае ва ўсіх калектывных выстаўках. У гэты перыяд мастак больш за ўсё займаецца кніжнай ілюстрацыяй. Мастак прапінае ў пісьменніцкую залуду, раскрывае рэальную сітуацыю. Ён стварэе маральны і фізічны партрэт персанажаў, удакладняе адносіны паміж імі і сацыяльным асяродкам, аб'ектыўна адлюстраввае гістарычныя фоны. Аурэль Жыкіда, які раней толькі кляўміва заагачаў з'яву, сёння ўсталявае сапраўдных людзей: мінулага і цяперашняга. На ўсю шырыню раскрыўся талент А. Жыкіда ў апошняй серыі работ «1907», прысвечанай буйнаму сацыялісцкаму паўстанню ў Румыніі, якое пачалося пад уплывам рэвалюцыі 1905 г. ў Расіі. Адзначаюць тысяч ахвяр, спалення вёскі, катанні дзяцей, старых, жывячых... Усё гэта ўзрула яго паміць падлетка і цяпер выклікала ў пераагачанай дзеньня па сіле пераканальнасці творы.

З 42-х работ, прадстаўленых на нашай выстаўцы, 26 уваходзяць у альбом «1907». Вобраза мастак узяў з народна-нараўна драму. Гэта не аб'якавая ілюстрацыя гістарычных падзей, мастак прымушае ўгледзецца над тым, што адбываецца, і зрабіць адпаведны вывад. Трапілі ў штырхы і раскрывае ён сацыяльна-людзкія прычыны ў трамваласці. Вост перад намі дзея карціны «Абед селяніна» і «Абед памешчыка». На першай чапёра дзеньня адзін пад адзін, маці з гур-

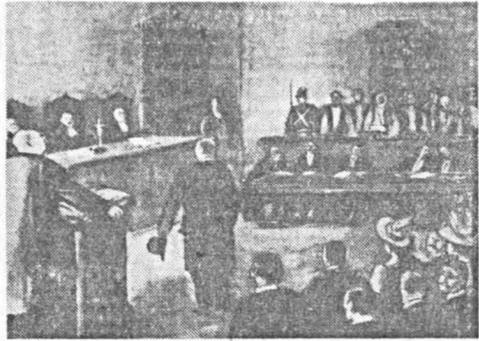
ным дзіцем і карміць самі сабраліся ў беднай хаціне за сталом. Кавалда хлеба і міса варыва — вост усё, чым задавальняецца сям'я працаўніка. На худых тварых лягла адзінка штодзённых клопатаў. У памешчыка за сталом сядзяць сытыя людзі, тут багаты пачастунак, пануе веселье. Той жа тэма, якая раскрывае прычыны паўстання, прысвечаны карціны «На воляе», «Вазьму карову за доўг», «Пшаніца для пана» і інш.

Своесабытны почырк мастака. Ён не імкнецца вылісаць дэталі, а смелымі штырхамі стварэе змяшчальную карціну. Не застанецца глядач аб'якаваным перад сцяной «Башка і сын». Над збытым башкам удзельнікам паўстання, схіліўшы сьпі, апрацты ў вайсковую форму. Два лагера сутыкнуліся. Гэтая драма адбываецца ў прысутнасці маці.

Творчасць А. Жыкіда шматгранная. Асабліва добра яго партрты, у якіх мастак акцэнтна ўвагу на тыповых рысах. Зольнасць у бядым накідзе схоплівае сям'я істотных рысах персанажа надуючы яго работам жывапісца. Перад намі галерэя вобразаў.

З. КАЗЛОВА.

На здымку: малюнак румынскага мастака Аурэля Жыкіда «На судзе».

Канцэрт настаўнікаў

У памяшканні Нясвіжскага раёнага Дома культуры адбыўся канцэрт мастацкай самадзейнасці настаўнікаў Гарадзскай сярэдняй школы.

Разнастайную праграму падрыхтавалі ўдзельнікі самадзейнага калектыва для суседзяў. Адкрыў канцэрт выступленнем хору пад кіраўніцтвам настаўніка спеваў Нясвіж.

Сташынскага. Хор выканаў песні савецкіх кампазітараў, беларускія і рускія народныя песні. Прысутныя цёпла сустрэлі ініцыяроўку аб біоракратах, якую выканалі па стаўнікі Кабарыка і Каленкі.

І. КНЬШ

З замежнай пошты

Пан Лекамп у Сірыі

Унтэр-афіцэрская ўлада не высцэбала сама сабе. Гэта выдуму перападохнаў гараднічы. Затое пан Лекамп, вядомы французскі буржуазны журналіст, высцэбаў сабе публічна і ўсенародна.

Як жа гэта адбылося?

Архірацыйная газета «Фігаро» паслала пана Лекампа ў Сірыю. Задане было яснае: «вывесці на чыстую ваду» ўсіх гэтых «агентаў Масквы», выкрыць «зольныя падкопы» камуністычных агітатараў. І вост бравы масе Лекамп накіроўваецца ў падарожжа. Перш за ўсё ён прыязджае ў Бейрут, дзе дэлаваецца, што «русскія трымаюць Сірыю ў шорах. Вуліцы Дамаска заапоўнены іх галасцінымі натоўпамі, галасцінымі дэмані. Іх ЗІМы, ЗІСы і Пакеты аб'якаюць. Кавалькі і Шпірале».

Імя манюкі, які паводзіць пана Лекампа ў гэтыя «каштоўныя» звесткі, застаецца невыяўленым, але ў ўсім вынікаў, ён, відаць, ніколі не браў сапраўдных савецкіх грамадзян, і тэма думаш, перанёс ён іх сваб ўцяленне аб захадзеўрапейскіх і амерыканскіх каланізатарах.

Але вост пан Лекамп, атрымаўшы такія звесткі ішч па дарозе ў Сірыю, прыязджае, нарэшце, ў Дамаск.

«Я бы здзіўлены, — піша ён, — што ўбачыў мала еўрапейскай і, злаецца, змалё не чуў рускай мовы». Калі пан Лекамп звярнуўся за даведкамі па гэтым пытанню ў французскае пасольства, там яму ён піша, «дадзі невыразны адказ». Давалася вывучыць шкідны «камуністычны агітатар» і «руку Масквы» ўласнымі сродкамі. Крыніцамі інфармацыі для пана Лекампа, які і для многіх яго сабраўцаў у буйнарых еўрапейскіх газет, звычайна з'яўляюцца бары, піўныя і іншыя прытоны.

«Аднойчы, — піша пан Лекамп, — калі я ніў піва ў бары атэля «Амадан», — калі я бландзіл з адкрытым тварам».

Але, нажал, бландзіл з адкрытым тварам, як хутка высцэбілася, быў капітанам нарэжскага шхуны, які з аднаго сірыйскага порта прыхаў пагуляць у Дамаск.

Пасля гэтай сваёй першай нядачы пана Лекамп прынятае сваё паляванне за бландзінамі. Другі бландзіл, вывучыўшы бары «Лекадзія», зладзіў пана Лекампа «збураю румын». Але, як высцэбілася, гэта быў немеш, які даўно жыў у Сірыі.

Аб гэтай сваёй пагоні за бландзінамі пан Лекамп расказвае зусім сур'ёзна. Трэба сказаць, што яго бойка напісана нарэжска-некалькіх нечаканых па жанру. Мы думам, што гэта не зусім звычайная сатыра, бо галоўны герой тут — сам аўтар.

Але вост пан Лекамп прыйшоў у захавленне. У нейкім маленкім, непрыкметным «падвале», у трыгваларным бары ён вывучыў (што ж вы думаеце?) цэлы камуністычны змову. «Група людзей, якая сядзе за сталом, — піша ён, — гаварыла яўна на славянскіх мовях».

У адным пан Лекамп не памыліўся. Лю-

дзі сапраўды гаварылі на славянскай мове, але яна была не руская, а югаслаўская. Як удалося высцэбіць у самага гаспадара бара, гэта былі югаславы, якія пераехалі ў Сірыю ў пачатку другой сусветнай вайны і ў большасці ўжо сталі сірыйскімі грамадзянамі. Сам гаспадар бара (таксама бландзіл) аказаўся югаславам.

Гэтая гутарка французскага журналіста з дамаскім шынкаром не паабудзіла шікавасці. Высцэбілася, што ўласнік бара, як гэта ні здзіўна, па культурнаму свайму развіццю аказаўся вышэйшым за еўрапейскага журналіста.

«Калі вы шукаеце рускіх, — сказаў пан Лекампу гаспадар бара, — вам тут іх няма канвайсі. Іх мала і яны амаль нідзе не заававаюць. У Дамаску іх менш ст чалавек разам з сям'ямі. Гэта пераважна супрацоўнікі пасольства».

І далей дамаскі шынкар прапанаваў французскаму журналісту спыніць «пагно на бландзінамі» і лепш заняцца больш прадукцыйнай справай — напісаць аб старажытнасці Дамаска, аб яго архітэктурных помніках, аб музеях.

«Пра наш горад, — сказаў ён, — мала яшчэ ведаюць у Еўропе, як пра цэнтр стараі мусульманскай культуры. Вы б напісалі пра гэта».

Між іншым, наш баяны журналіст не паслухаўся мудрых падказак шынкара. Паляванне за бландзінамі праўда, даялося спыніць, але затое пан Лекамп вырашыў пагугарыць і з радкам сірыйскіх палітычных дзеячоў. Першым быў пан Шардэр Дэвілібі, прадстаўнік сірыйскай арыстакратыі і былы член парламента. Але як ні спрабаваў пераканач яго пан Лекамп, што маўляў, Сірыі прагража «савецкая небяспека», пан Дэвілібі катэгарычна гэта адхіліў.

«Савецкая краіна, — сказаў ён, — дапамагае нам і вядзе з намі гандал на роўных правах. Усе сірыйцы павіны быць удзельніцамі ў гэтай. Я далейкі ад камунізма і веруючы мусульманіна, — сказаў субсэданік Лекампа, — але я лічу за лепшае, каб Сірыя стала камуністычнай, чым каб не зааваляў замежнай імперыялісты. Зрэшты, магчыма, бог выратуе нас ад гэтага».

Пан Лекамп прыхаў у Парыж зсмучаным і расчараваным. Гэта збуджаецца ў яго артыкулх, надрукаваных у газете «Фігаро». Ён быўшым бы зольны на свайх гаспадароў. Яго накіраваў ў экспедыцыю, як ён піша, «па прыкладу». Чаго ж тут здзіўляцца, што пан Лекамп не справіўся з гэтай справай.

І адзін з артыкулх Лекампа носіць дзіўную назву: «Ці не хопіць даць маскоўскую карову?» «Даць карову» — на французскай народнай мове, значыць — гаварыць неадарчынасці, і гэтая назва агульна даказвае, што прастадушны пан Лекамп ужо зразумець сабе-тэ, чаго ніяк не могуць зразумець яго гаспадары.

І. БАРЫСАУ.

Галоўны рэдактар Мікола ТКАЧОУ

Рэдакцыйная калегія: Заір АЗУР, Аляксандр БУТАКОУ, Кастусь ГУБАРЭВІЧ, Васіль ІВАШЫН, Аркадзь МАРШЫНОВІЧ (адказны сакратар), Пятро ПРЫХОДЗЬКА, Раман САБЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), Янка ШАРАГОУСКІ, Іван ШАЦЛА, Рыгор ШЫРМА.

Сталявары

Змогуць самі забяспечыць завод неабходнымі сталёвымі ліццямі.

Але як гэта зрабіць? За адзін цыкл на гэтай электрапечы не выплавіш больш, чым прадуадзена. Талы маладыя сталявары сталі звартацца да тэхнічнай літаратуры. Павел падзея перапісвацца з металістамі Сталіградскага трактарнага завода. Яны паралі: завадку пачыў трырабіць буйным домам, а пры плаўцы рэзка ўнімаць тэмпературу. У такім выпадку штыха плавіцца хутчэй.

Парада сталінградскіх сяброў у многім дапамагла гавялячанам. На кожнай плаўцы яны сталі эканоміць час, а за кошт гэтага павялічылі і выхад ліцця.

Хутка з дапамогай металурга Хазавава брыгада распааваля цэлы комплекс перапрыемстваў, накіраваных на малітвеннае тэхналогіі вытворчасці, павышэнне прадукцыйнасці працы. І вост замест 18 тон брыгада стала даваць у месяц да 45 тон чыстай сталі. Гэта была рэкордная выпрацоўка.

Аб сталяварох завода «Рухавік рэвалюцыі» стала вядома ва ўсім горадзе. Пра іх пісалі ў абласной газете, гаварылі па радыё. Сайкоў уступіў у члены партыі. А хутка пасля гэтай радаснай падзеі калектыву прапрыемства аказаў яму высокі давер — вылучыў дэпутатам гарадскога Савета.

Сайкоў і яго таварышы сталі працаваць з ішч большай стараннасцю, і за 1956 год брыгада выканала паўтары гадзінны нормы.

Пачаўся 1957 год. Завод атрымаў дадатковы заказ на выроб шматкаўшых экскаватараў, самаходных кузаваў-самазвалаў і іншых механізмаў. А ліцейшчыкаў сталі патрабаваць сталёвых дэталей ішч больш.

І вост сталявары сілзязь ў кабінце начальніка цэха. Зноў пытанне: як павялічыць выпуск сталёвага ліцця. Павел нахмурыўся і ўпаўнае сказаў:

— Справіма!

І сталявары сталі змагацца за скарачэнне часу на плаўцы. Яны дарэжлі кожны хвілінкай, секундай. Іх ідэяльні былі накіраваны да таго, каб за кошт скарачэння часу дабіцца павелічэння плавак, за амену рабіць не дзве, а тры плаўкі сталі.

«Вогненныя чубы полымя шугавоць з акна. Павел Сайкоў зрэдку падыходзіць зусім блізка да пецы, заагачае ў яе праз сіяны акулеры. Ля пецы ён зладзеца невысімым, плячымым. Усё ў ім — і рухі, і павольная, штыха гаворка сведчаць аб вялікай унутранай сіле і смеласці. Разумныя шэрыя вочы штык прыжмурены. Кран пад самым скляпеннем будынка пачынае апоні распаўсюлены метал на залі-

Самадзейны тэатр лялек

Малыўнічыя рэкламы паведамлялі аб тым, што пры Драгічынскім раённым Даме культуры пачынае працаваць самадзейны тэатр лялек.

Хутка самадзейны тэатр пачаў сваю работу. Дзеянні лашкольнага і школьнага ўзросту была лакавана п'еса «Змей Гарынич» Тудароўскага і Мятальнікава.

Уважліва сачылі гледачы за шыкамі п'ядзеяні, якія адбываліся на сцэне. Асабліва добра выканалі ролі акцёр-лялькавоў ён жа кіраўнік самадзейнага тэатра Юры Іваню. Яго дзеючыя асобы — люты звер, Шар і царскі вайн Аніка-Баядзіца — выніканы з майстэрствам. Старанна працаваў над роллю Мікіты Кажыкіна Ул. Ігнатчык. Добра выканала роллю Царэўны Е. Пабала Паспеху спектакля савецкіх дзіцячых мучына суправядаўца баніста К. Грушко.

Самадзейны тэатр лялек паказаў ужо 12 спектакляў, на якіх прысутнічала звыш 2000 людзей. Тэатр пабываў у сярэдніх і сям'ягалоных школах раёна, выязджаў у Антопаўскі і Іванаўскі раёны.

Зараз рыхтуецца п'еса «Дзел і Жораў» В. Вольскага.

І. ГРЭЧКА.

